

Ja tenim una organització feixista. Es aquesta la revolució que ha fet l'Esquerra?

PERTANY A LA BIBLIOTECA

LES ELECCIONS VINENTS

Una lluita entre dues concepcions polítiques

Catalunya ha conegut dues menes de corrupteles polítiques. El partit dels plutòcrates, i el dels buròcrates. Segons el procés del segle han rebut diversos noms. Abans de la Dictadura s'anomenava l'un la Lliga i l'altre el lerrouxisme. Vingué la Dictadura de Primo de Rivera i es confongueren totes dues malures en una de sola. Avui, no sabem com ha anat, però el fet és que ens trobem que la Lliga continua al servei de la plutocràcia. Però el que és el lerrouxisme, ha mort, i en lloc seu, hi ha el partit d'Esquerra. Plutocràcia i burocràcia s'entenen molt bé. Els uns són els que aspiren a tenir molts diners i els altres, a passar l'existència, per bé que modestament, sense treball. Aquesta coincidència en una mena de conservadorisme, tot i essent el de l'Esquerra repintat de vermell, els comunica, a través de llurs baralles, una tendresa i comprensió mútues. Quan la Lliga i l'Esquerra exposen la teoria dels dos partits volen dir, exactament, això. Exclució del camp polític català de totes aquelles forces que no siguin ni plutocràcia ni burocràcia. Partició entre ambdues del patrimoni nacional. Torn pacífic de dues demagògies. Això ja passava en temps de Lerroux i, abans, dels Planas i Casals i Comas i Masferrer, sinó que amb els anys passen de moda els trucs i les terminologies.

Essent com són així les coses, era fatal que el partit d'Esquerra es negués a entrar dins la coalició d'esquerreres proposada per A. C. R. Les raons puerils de punt d'honor que han donat, són excel·lents per a un envelat de festa major, on les balladores no volen ésser «plat de segona taula», però no tenen cap consistència en el terreny de la política seriosa. La veritat és més profunda i més difícil de dir. El partit d'Esquerra no ha tingut mai cap sentit de la convivència política. Llevat de la Lliga, no s'habitua a la presència de cap més partit. Té arrelada la convicció de la seva incapacitat en totes les esferes d'acció que representin un treball i un pensament.

Ara, això sí, fa uns grans discursos, plens dels tòpics més rebregats, la demagògia més abundant i les promeses que han de quedar més incompletas.

Qualsevol lligam amb qualsevol agrupació política normal li fa tanta de muntanya com a un home que no sap de lletra el diàleg de la gent corrent. Hi faria un mal paper.

Sap que tota la seva raó d'existència es basa en una simulació i en el joc de mots entre esquerra amb majúscula i minúscula. Li passa com a un senyor que es digués Goliat, però fes metre i mig d'alçària. En certs moments podria ufanar-se d'haver semblat el pànic entre els hebreus, segons la Bíblia. Però posaria dificultats a deixar-se veure de la vora.

Hi hagué un moment que aquest conglomerat, valent-se del seu nom i de l'esclat del seu actual cap, projectava una llum argentada i màgica, féu caure Catalunya dins l'engany d'aquest joc de paraules. Però cada cop la màgia es fon més i, davant de les campanyes electorals, ha calgut cercar a corre-cuita un altre nom màgic per a socórrer l'altre en baixa: el de Manuel Azaña. Les ovacions que el seu enunciat provocà en un recent miting, donen idea de l'angúnia i penúria per què passa aquell partit. Angúnies que duraran i augmentaran, perquè sembla que hom s'ha precipitat donant com a fet el truc de màgia azañista, sense saber ben bé si Azaña acceptaria o

no la seva inclusió a la llista de l'Esquerra. Per això trobem perfecte que aquest partit ara faci el joc de la Lliga. Es natural que, arribat el cas, la plutocràcia i a burocràcia vagin de bracet i s'entreguin. Així, les vinentes eleccions es produiran com una lluita concreta entre les velles forces demagògiques i l'ordre nou de la República.

També el sentit de Catalunya entrarà en joc. Les dues corrupteles de la plutocràcia i de la burocràcia no són, a casa nostra, més que les escorialles d'aquell pensament

L'home del qual es refien

corromput i picaresc de l'Espanya de la Restauració, contra la qual ben de jorn es dreçà la Catalunya republicana i federal. Pi i Margall i Romero Robledo. I, en veritat, tant la Lliga com el partit d'Esquerra interpreten més la mentalitat d'un Romero Robledo que l'austeritat d'un Pi i Margall. L'un és l'esperit de Catalunya influent dintre tot Espanya. Els altres són corrupció de l'Espanya decrepita, alenant per l'ambient de Catalunya.

Per això la lluita triangular que sembla aproximar-se, serà, en realitat, bipartida. D'una banda hi haurà les concepcions xarxugues del segle XIX podríem dir de monarquisme, i de l'altra el desvetllament definitiu d'aquell corrent que, isolat durant el XIX dintre unes poques mentalitats catalanes, avui pren embranzida per tot Catalunya i per l'Espanya republicana i que tenim el deure de fer triomfar.

De Dijous — a Dijous

Un francès no sabia imaginar-se Le Temps emprenent-se les violentament amb Le Canard enchainé, ni un americà no es figuraria fàcilment The New York Herald envestint amb furia The New Yorker. A Barcelona, en canvi, acaba de produir-se un fet comparable, sense que en el que precedeix s'hagi de veure la més petita intenció d'equiparar La Humanitat a Le Temps o a The New York Herald.

Penso que tothom sap com ha anat això. La Humanitat va creure haver de dedicar a El Be Negre un article, tan indigne de concepte com d'expressió, encaixadíssim, no cal dir-ho, amb la tònica d'aquell diari.

En qualsevol país on surten diaris fets per gent que saben d'escriure i de viure, això no s'hauria produït, o tot al més no hauria passat d'un mer incident, encara que desproporcionat, entre el diari i el setmanari.

Però aquí la troca s'ha enredat de seguida. Han intervingut en la qüestió gent aliena que se n'ha volgut aprofitar. Hi ha hagut la reptilina intervenció de La Veu i la infelicitat d'aquell intent de còpia de diari subcomarcal que prova de sortir de nits. Hi ha hagut que La Humanitat, ja completament desorbitada, ha manifestat unes absurdes pretensions envers La Publicitat pel fet que dos redactors d'aquesta ho són també d'El Be Negre. Entremig, i a tall d'aquells pallassos dels intermedis de circ, el delirant Escalas ha intentat de fer parlar una mica més d'ell, i parlar-ne malament, com de costum.

Bé, tot això no passaria d'una tempestat en un vas d'aigua, afectant solament el món de les redaccions, una baralla de celobert, com aquell que diu, si dimarts a la tarda no s'hagués produït un acte vergonyós que ha vingut a donar la raó als que acusen l'Esquerra de feixista, que és tothom menys La Humanitat. (No parlem de La Rambla, perquè el defensor en les seves planes és l'humanitari Aymami i Baudina, aquell que havent començat la campanya periodística sobre l'escàndol de la venda d'emplers municipals, es passà a l'Esquerra al moment dolç de la campanya.) Tothom sap que la impremta on es confecciona El Be Negre, fou assallada per una vintena de pinxos desitjosos de reproduir la militarada de la crema del Cu-Cut!

Si això no és feixisme, que vingui La Humanitat i ens expliqui què és. Si els d'aquest diari volien que els redactors d'El Be Negre fossin bandejats de tota convivència, ja ens diran quina actitud haurien d'adoptar tota la premsa i tots els periodistes davant aquests procediments que han merescut l'aprovació d'alguns diputats del partit que mana. I quin judici ha de merèixer de l'opinió pública aquest obrar de nazi?

Pobre país, en mans de gent d'aquesta mentalitat, i d'aquest feixisme a estones grotesc com diumenge a l'Estadi, a estones violent com abans d'ahir, i vergonyós sempre!

Bona propaganda del traspass de serveis d'ordre públic! D'aquests xicotets han de sortir els encarregats de la defensa de la República i de Catalunya? Per ara només en surten els defensors de les coses més inconcessables del partit que mana, els executors de les més baixes obres.

Es aquesta la revolució de què tant parlen per a entabanar els babaus? O és que es creuen que la revolució consisteix simplement en la substitució d'un pistolisme per un altre? — J. C.

MIRADOR INDISCRET

El maquiavelisme de la Lliga

L'inflamable Manuel Brunet feia temps que esperava El Be Negre darrera d'una mata. Volia cobrar-se alguna facècia que aquest setmanari s'havia permès. Per fi, la setmana passada se li va presentar una oportunitat que ni feta expressa, i no la va pas desaproveitar. S'escalfà progressivament, i engagà un article atacant El Be.

El mateix dia, significats elements de La Veu deien a tothom que els volia escoltar:

—Publiquem un article d'En Brunet que farà que la gent busquin El Be Negre i hi llegeixin el que diu de l'Aguaer...

Un descobriment d'en Brunet

L'article, d'en Brunet acabava amb unes al·lusions que tothom va interpretar com dirigides a López Llausàs. Aquest va escriure una carta a l'autor, el qual inseria unes quantes ratlles al seu diari dient que tot allò anava per a un altre industrial.

No content amb això, Brunet es persona va a veure López Llausàs i li anunciava que si El Be Negre tornava a parlar d'ell, diria que l'industrial al·ludit no era altre que Josep Maria Roviralta i començaria una campanya contra ell.

López Llausàs encara no s'ha refet de la sorpresa, i és de suposar que J. M. Roviralta, tampoc.

"Tours de force"

Les senyores Alzina de la Plana, Ametller de la Riba, Castanyer de la Clota, Roure de la Selva i Pi de la Serra, estrènues propagadores a domicili de la candidatura lliguera, van tan atrafegades per aquests mons de Déu, que han hagut d'allitar-se repetides vegades i no donen l'abast a tots els actes públics on, a més, han d'anar per indicació del secretari general de l'entitat.

—Vaja, no s'hi val!—exclamava un prou de la casa—, que mentre nosaltres estem repapats en aquestes poltronas i fent el mee, les senyores i senyorettes s'hagin de desviure d'aquesta manera!

—No hi ha més, fillets, les cansades fan la feina—replia la senyora Verdaguier.

L'abisme insondable

El cert és que no s'explica ningú on han anat a parar tots aquells prouis i àdhuc prohoms que havien mogut tanta forolla, sense comptar els sostres d'altres partits polítics amb l'esquer d'un esdevenidor brillant.

Hi ha qui creu que han estat destinats a les cases de les prodones, per tal de vigilar el bon ordre domèstic, sargir mitjons i endegar la roba de la bugada, mentre aquelles fan exercicis acrobàtics per les escales de Barcelona.

—No et diré que no—aclari el príncep hereu Muntanyola—, però has de comptar que la Lliga posseeix un poder d'absorció tan enorme, que amb mil Massots i dos mil Saltors no en té ni per començar.

A aranya estira-cabells

A la porta d'alguns convents ja hi ha hagut topades entre les prodones lligueres i les prodones derechistas.

—Les fillopes són nostres, i vostès no hi tenen res a fer!

—Què se han creïdo vostèdes? Nosotras vamos a donde nos da la real gana! Y cuidado con las mercedarias, eh!

—Justament, amb la recomanació que hi portem! Ai, pobretes!

—Còmo asoma más, en ustedes, la media vara que el Crucifijo!—conclougué la secretària de les pamanas.

Una equivocació

A l'Ateneu Democràtic Regionalista, de la barriada del Poble Nou (filial de la Lliga, per cert, on va debutar com a orador en els seus temps juvenils el senyor Cambó), hom va expulsar ja fa uns tres anys un conegut jove catalanista d'aquella barriada.

La Junta de l'entitat l'acusava d'haver dit en una taula de café, al mateix local social, «que Cambó havia trait set vegades Catalunya».

El reu, davant l'acusació, va respondre amb tota naturalitat:

—Set vegades, només, dieu que vaig dir? Llavors, és que em devia equivocar...

No cal dir que l'exclusió fou fulminant.

El nom també fa la cosa

I ara que parlem d'aquesta entitat sub-urbial de la Lliga...

Semblava que, amb l'aprovació de l'Estadut, hom aniria bandejant el mot provincial i retrograd de «regionalisme».

Però no és pas així. Encara que la Lliga Regionalista hagi evolucionat en el seu denominatiu i ara es digui Lliga Catalana, veiem que els seus periferics baluards reaccionaris continuen anomenant-se amb l'adjectiu vuitcentista i vilatà. Així l'Ateneu Democràtic Regionalista del Poble Nou, que encara no fa un mes que ha repintat el rètol de la seva façana, on el mot «regionalista», flamant i lluent, fa un goig més trist que mai.

Terres a domicili

Tothom sap que els diputats de l'Esquerra estan dividits en grups i que entre aquests hi ha el grup dels diputats rabassaires. El senyor Joaquim Bilbeny, com a diputat de segona categoria, tenia totes les preferències per aquest grup, però ai! es trobava que no tenia rabassaires.

El xiroi diputat pel Maresme va creure que això no era pas una dificultat insuperable, que tot era qüestió d'una conferència que demanà al senyor Riera, de Martorell. Aquesta no fou possible perquè a l'hora de començar sols es trobaren amb nou concurrents a l'acte, i naturalment al senyor Riera li semblà millor que l'amaguessin que no que el presentessin davant de tan reduït auditori.

El diputat matoroní, amb aquella audàcia irreflexiva que li és peculiar, no es donà pas per vençut. Convocà una reunió de pagessos a can Xemenia, i esgotant tot el seu pòsit d'idees manlleuades, i suant com si hagués de parlar al Parlament, els va mig explicar la necessitat de crear el cos de rabassaires.

«Els pagessos no ho entenien prou bé; la paraula feixuga els atuia i feien el ronsa. Aleshores l'abnegat diputat, fent un esforç, exclamà:

—Jo, que sóc diputat, em comprometo, si ens ajudeu, a repartir-vos les terres a domicili.

El bell parlar

Al miting femení que l'Esquerra donà al Coliseu Pompeia, actuà un equip molt baix de forma quant a l'oratori. Una de les oradores, no pas la menys destacada, fustigà durament la caritat exercida per les dones dretistes:

—No us les cregueu les que han fet un ofici de la caritat cristiana: el que fan, des de luego, és propaganda electoral.

Una mena d'homenatge

No hi ha cap diputat català que hagi pronunciat menys paraules a les Corts espanyoles que el Dr. Riera i Puntí. Això, que constitueix un rècord potser força honorable per al que el posseeix, ha causat força disgust entre alguns dels seus electors, els quals s'han erigit en comissió organitzadora d'un homenatge al seu representant. Aquest homenatge, segons uns fulls mecanografiats que s'han fet córrer, és dedicat «al diputat més eloqüent de totes les Corts espanyoles que s'han fet i desfet».

Les coalicions s'imposen

Hom parla de la cordialitat que s'observa entre els partits catalans d'esquerra. Es diu que les dretes, tant les que s'anomenen catalanistes com les que no s'ho han dit mai, també aniran coaligades a la lluita electoral. I el partit català de centre, hom es pregunta, amb qui s'unirà? Es suscita aquesta qüestió en una penya, i sense pensar-s'hi gaire, és al cap d'un moment intervingut per telèfon el mateix senyor Pociello Forradelles.

—Ja veurà—contesta el centrista màxim, —nosaltres volíem presentar batalla franca a tots els partits, però les unions amb fins electorals s'imposen. Ens aliarem amb el partit de la classe mitjana de Catalunya i amb el senyor Carpena, aquell famós inventor del puchero nacional. Cal que li digui que farem un paper brillantíssim.

Podem donar crèdit, però, a aquell que va dir que aquestes paraules foren la constatació del senyor Pociello Forradelles?

Divertiments

Aquest estiu, l'empresa dels Banys de Castelldefels S. A., repartia uns itineraris i notes de preus del servei de banys en els quals hom podia llegir:

«Por cada persona más de las indicadas se pagará 0'50 ptas.

Cuartos individuales para divertirse i pta.»

—Quanta perversió, Déu meu!—com diu qualsevol redactor d'El Correo Catalán.

opa

TRUCS ELECTORALS

—Agafeu-lo! Es En Ventosa!!

A la pàgina 2: Els camins de Xang-Hai. De Primorskaia a Harbin, per Ramon Pei.

A la pàgina 3: Feixisme i barandisme. Incontinents i violents, per Rossend Ulates.

A la pàgina 8: La 300' audició de l'Orquestra Pau Casals, per Rafael Moragas.

El camí del nord : de Primorskaia a Harbin

Al company de Xang-Hai, de Pei-Pong i de Harbin, M. Henri Guénod.

Comença a escriure's molta literatura sobre els camins de Xang-Hai. Comerciants i aventurers s'aboquen als centres comercials de l'Extrem Orient. Les dones els segueixen: unes per casar-se, altres arrossegades pels aventurers o perquè tenen el gust de l'aventura.

La vida dels colonials europeus i americans de l'Extrem Orient ha perdut el to que tenia a començaments de segle. Fins fa pocs anys la vida dels colonials tenia una certa austeritat. Del despatx, de la fàbrica o del magatzem, anaven al club, on la vida de societat era limitada a la beguda, al joc, a la conversa i al flirt amb les dones del mateix color. Les aventures amb dones indígenes eren excepcionals.

Després de la guerra, la crisi econòmica de tots els països ha portat als centres comercials de l'Extrem Orient riudes d'emigrants que hi viuen amb més o menys facilitat. Al costat de cada club hi ha cinquanta cabarets, tots servits per dones blanques.

D'altra banda, els indígenes han aconseguit d'introduir-se en els llocs que abans eren exclusivament per als blancs.

Xang-Hai és el port de l'Orient que recull més aventurers i més refugiats. Els aventurers hi acaben milionaris o presidentis. Els refugiats hi vagabundegen tota la vida.

Els anglesos estan espantats. Sempre han volgut mantenir el prestigi dels blancs, sia amb dòlars sia amb fusells. Impossibles, actualment. Segons un diari japonès, els indígenes s'han adonat que els blancs tenim els peus de fang.

La gran riuada de refugiats russos ha vingut a complicar el problema. La tragèdia d'aquesta pobra gent és tan gran que la Lliga de Nacions manté a Xina una delegació permanent amb la finalitat de vetllar per l'existència d'aquests cent mil refugiats.

A Europa aquests fets són poc coneguts. El problema dels refugiats russos a Europa no és res al costat d'aquest. Els russos a Xina no tenen extraterritorialitat i estan sotmesos a les lleis xineses i coneixen sovint les vexacions de les presons d'aquell país desorganitzat.

Un diari anglès de Xang-Hai acabava una informació sobre aquest tema amb les següents paraules:

«Pobre pagès siberià que has caigut a Xang-Hai a oferir els teus braços pel treball! Valdria més que se l'haguessin trencat les cames damunt el gel del riu Amur! Ara no et tambalejaris pel Bund, entre les columnes estridides de les banques i les agütes brutes dels molls del Wangpoo, empenyat pels coolies dels rixka, insultat pel capataç d'aquests descarregadors del moll xinesos que el miren i reprehen la seva cançó de treball, Aaa-ho, ooo-ha; aho-o-ha, subrallada amb una escopinada a la cara de l'occidental caigut.

«Venen temptacions de dir-li: Pel prestigi del blanc, mata't!»

ció i l'home dels ous va ésser suprimit. Van creure, carregades de raó, que el prestigi dels blancs en patia.

Rodem per una terra desolada i cuita pel sol i el fred d'uns quants milers d'anys, o d'uns quants centenars, de cicles xinesos de seixanta anys, segons el calendari xinès, de rates, cavalls i dragons.

L'any passat — escoltem — vaig fer aquest camí amb tres-cents mennonites. Els vaig portar de Harbin a Xang-Hai, d'on van embarcar cap a Marsella i Le Havre, camí del Brasil. Excel·lents agricultors, a Xina es morien de gana. Com per miracle van arribar sencers a Xang-Hai, havent de passar per llocs en plena guerra. Entre Harbin i Txan-Sun, al cap d'una hora d'esperar el tren ens van dir: «No surt fins demà passat; el precedent ha estat volat pels bandits.» Quan vam arribar a Xang-Hai, els japonesos bombardejaven l'estació del Nord, a Xa-pei. Em van donar mitja hora de temps per a portar aquests tres-cents mennonites a la Concessió Internacional.

El conductor del tren ja és conegut de Henri Guénod, que ha fet aquest viatge dues o tres dotzenes de vegades. Ens el presenta, Gras i petit, amb una panxa de buda, aquest home cada vegada que puja al tren tremola de por. Fa dos anys va ésser segrestat pels bandits de no sap quin general del Nord, i la seva dona va haver de donar-los totes les economies. Si el segrestessin una altra vegada — ha dit a Henri Guénod — no podria pagar el rescat i segurament li tallarien el cap, per miserable! La Companyia no dona cap indemnització.

Porta totes les butxaques plenes de paperets daurats i de tant en tant en tira un grapat a la via, perquè el Dragó, prenent-los per or, no s'enfurismi.

I tots aquests soldats, carregats de fusells, pistoles i metralladores, no us tranquilitzen? — li diem.

—Quan vénen els bandits, desapareixen — ens respon —. Quan vaig ésser segrestat, els que venien amb mi van passar-se als bandits; feia set mesos que no cobravem.

El conductor del tren se'n va i reprehem la conversa sobre els pollets de M. Guénod.

Fins l'any 1922, quan van començar d'afuir riudes d'emigrants russos en els centres comercials de Xina, Tientsin, Peiping, Tsingtao, Dairen, Mukden, Xang-Hai, els estrangers que vivien a Xina tenien un gran prestigi: venia de l'estatura, de la força muscular i armada i de la vida opulent que portaven.

No hi havia cap mendicant blanc pels carrers; si algun cas es presentava era immediatament solucionat enviant l'indigent al seu

general i aquest caràcter va accentuar-se feblement poc temps després de la revolució bolxevista, en el moment en què Harbin va esdevenir el centre de les operacions d'algunes de les temptatives militars antibolxevistes.

Harbin! Actualment l'agitació i la dissipació li regnen més fortament que en qualsevol altra ciutat de l'Orient Llunyà.

En el restaurant de l'estació, M. Guénod saluda el seu primer pollet de Harbin: la

neus, no teniu roba ni teniu diners. No podeu marxar, tots plegats; qui em pagarà a mi? Deixeu les dones. Què podiem fer nosaltres? Els homes vam arribar a Harbin.

A l'hotel, M. Guénod em deia: —A Xina hi ha cent mil russos. Potser la meitat han seguit aquest camí i han arribat a Harbin. Quants centenars no hi han arribat ni hi arribaran mai? Els estrangers que han visitat els pobles de la Manxúria del Nord diuen que en tots hi ha prostitutes russes. És inevitable. Entre les mans de gent inaccessibles a la pietat, una dona de raça estrangera, incapaç de parlar la llengua del país, segurament incapaç d'escriure la seva pròpia llengua, no tarda a pendre el camí de la casa de prostitució del poble.

Aquell mateix vespre vam donar un tomb pels carrers de Harbin.

Es un tros de Rússia a Xina. No hi ha cap altra ciutat xinesa que s'assembli a Harbin. Hi viuen vuitanta mil russos, cinquanta mil de blancs i trenta mil de rojos. La majoria d'aquests treballen en el ferrocarril de l'Est Xinès. Tenen poc contacte amb els russos blancs i una gran animositat existeix entre els dos grups.

Però una cosa els uneix: la vida de nit de la ciutat. Els americans i els anglesos fan vida de club i de cabaret a Xang-Hai, els russos fan vida de cafè restaurant a Harbin. El cafè restaurant és el color i l'olor de Harbin. Olor de vodka, atmosfera de fum que també és el color de vodka.

A Harbin es balla poc. Es prefereix passar llargues estones en els cafès restaurants. Es aquí on trobem el niu de totes les serventes russes de cafè restaurants que hi ha en els centres comercials de Xina.

A Harbin trobareu tots els graus possibles de serventes, des d'autèntiques dignitàries del règim tsarista, que hom procura de col·locar en els millors establiments, fins a les pageses de la Sibèria. Hi ha restaurants per a totes les diversitats de clients i serventes per a tots els gustos.

Quasi som als afores de la ciutat. Uns obstacles de filferro ens adverteixen que és perillós d'anar més enllà. Harbin és una ciutat atrinxerada contra els bandits. A un quilòmetre de les darreres cases ja és segur que us atraparíen. Cap xofer no us porta, de dia, a cinc quilòmetres de la ciutat.

—Hom es defensa dels bandits. A la dona blanca qui la defensa? — em diu M. Guénod —. Veniu. Coneixereu un establiment de Harbin.

Entrem per un carrer fosquíssim, d'una humitat pudenta. Ens fem dintre d'una casa d'un sol pis i passem un corredor estret damunt d'un enrajolat moventis fangós. Arribem a un pati interior ocupat per una barreja de fusta, petita i baixa de sostre.

L'any passat vaig acompanyar-hi la comissió de la Lliga de Nacions contra la Tracta de Blanques — em diu M. Guénod, baix —. Ens acompanyava un policia perquè es tractava d'una enquesta. Avui hi entrem com a simples ciutadans. Mireu.

L'APERITIV

El somni literari. — Per moltíssima gent d'aquest món que viuen allunyats de les tristes feines literàries, la poesia, el teatre o la novel·la, se'ls presenten com un món de somni fascinant, en el qual, si hi poguessin actuar com a creadors o com a directors, els semblaria que ultra satisfereix una vanitat especial, aconseguirien una felicitat com aquella que diu que senten els fumadors d'opi. Molta gent creuen que els pobres que fem versos som una mena de subjectes que tenim el fetge col·locat d'una manera original, i encara que la majoria més ens compadeix que ens enveja, no deixen d'existir unes persones cànides, de vegades en forma de propietaris opulents, que donarien qualsevol cosa per sentir-se poetes autèntics.

De senyors d'aquesta mena, jo n'he trobat alguns, entre ells exemplars d'una certa singularitat. I no em refereixo a aquells que et donen un copet a l'espatlla i et diuen: «Caramba! Jo em pogués canviar amb vosaltres!», perquè estic ben segur que no s'hi canviarien, sinó als que positivament m'han demanat les ganes d'ésser reconeguts com a poetes, en una forma que no doni lloc a dubte i que origini l'admiraçió del vigilant que els obre la porta i fins de la senyora que els ha posat els fills al món.

Una vegada em va venir a veure un cavaller d'una formalitat que esverava; duia uns guants magnífics que segurament encara no feia mitja hora que els havia adquirits. Era un senyor de més de seixanta anys, d'un aspecte tan normal com honoràble, el qual m'explicà les excel·lències del seu comerç i la posició gairebé de multimilionari que havia adquirit amb el seu treball i el seu gran talent pràctic. Jo no sabia francament en què podia ésser útil a un home que ho tenia tot resolt i que sabia tocar tant de peus a terra, i el bon senyor, després d'explicar-me totes les proves de la seva grandesa, perquè jo no m'esverés i estigués convençut que tractava amb una persona decent, em digué que un subalterne d'una de les seves sucursals americanes venia a casar-se a Barcelona, que ell era padri de la boda i que, a més d'haver-li comprat un present magnífic, volia llegir en l'apat del casament un poema que tothom es pensés que era original d'ell, cantant les virtuts i la modestia del seu subalterne. El bon senyor volia que jo li escrivís aquest poema, però que havia de guardar-li un secret absolut.

A mi em va fer gràcia i vaig escriure un poema amb les dades que ell em va donar, que mal m'està el dir-ho, feia l'efecte desitjat. Era en un estil en el qual la pompa i l'emoció es diluïen dintre de les rimes castellanes més tronades i més buides que s'han escrit mai. El bon senyor, quan l'hi vaig llegir, es posà a plorar a llàgrima viva, i em va dir que havia interpretat el seu pensament d'una manera exacta. Em vaig assabentar després de la gran sorpresa i de l'èxit que havia produït la lectura de l'obra d'aquell cavaller, improvisat poeta, gràcies a la faccècia en la qual jo vaig col·laborar d'una manera tan decisiva. D'això ja fa bastants anys, i aquest bon senyor ja és mort, i Déu el tingui a la glòria, perquè confesso que va pagar esplèndidament el meu treball lamentable.

Una altra vegada se'm va presentar un cas exacte amb un empleat de Banca, que volia sorprendre el sentimentalisme del seu principal amb tres sonets cantant la bellesa física de les tres filles del banquer, que sembla que eren una preciosa. Jo vaig satisfer les bones intencions d'aquell subjecte, però com que jo tenia molt poca experiència de la vida, ell es va atribuir els tres sonets meus per una suma modestíssima.

Aquests casos i altres de semblants que podria explicar són els dels poetes per desesperació, que amb la impotència absoluta d'escriure un vers, cerquen la complicitat d'un que n'escrigui, i ells després s'hi fan veure.

Hi ha altres casos, en el quals l'home indotat per a la literatura, sota la influència d'un astre o d'una misèria qualsevol, és sent creador. Aquests casos són infinits, i es solen produir en un clima sense aliments i sense ventilació. La quantitat enorme de poemes i drames que jo he rebut, enviats per persones desesperades, arriba a fer plorar.

La gent que viuen en els pisos més sordids i amb la gana més negra, ossellen de vegades entre la poesia o el suïcidi. Es decideixen per la poesia, i aleshores jo rebo un plec d'octaves reials o un drama que fa trencar el cor a una persona molt menys sensible que jo. La gent d'aquesta mena, quan escriuen, entren en plena follia. Les persones de vida trista i normal són boigs autèntics quan els agafa la fúria literària en aquestes condicions.

Una vegada el doctor Mira em va enviar un plec de poemes escrits per paranoics de debò, per veure si hi trobava alguna cosa interessant. Era poesia de manicomí sense cap mena d'atenuant. Doncs bé, a mi els versos d'aquests pobres malalts em varen fer el mateix efecte dels versos que he rebut a grans feixos, amb el deure d'examinar-los, les moltíssimes vegades que m'han fet del jurat d'uns jocs florals. Entre els aficionats a la poesia normals, i entre els aficionats folls, no hi ha la més petita diferència pel que fa referència als versos. Això explicaria als que no ho acaben d'entendre, que moltes vegades aquí i a tot arreu es dona belligerança literària a una determinada persona que tothom es pensa que és un ésser en bona salut, i resulta que no és res més que un foll. En canvi la seva família, o a més de conèixer-li l'obra poètica, o sense conèixer-la de vegades, n'ha de patir totes les impertinències i follies, s'escriuixen en veure que les persones sentades n'hi fan cas i se'l prenen d'allò més seriós.

Perquè la poesia és moltes vegades una zona neutral entre els boigs i els que ho són o que ho són d'una manera passada. En la poesia es troben les dues menes, la del manicomí i la de fora, i és per això que la poesia reflecteix aquest estat animal o diví, de somni, de subconsciència i d'esmicolament de principis. I és per això que Plató, poeta formidable, volia esbandir de poetas la seva república, i per això molts pares honrats, quan veuen que el noi els comença a escriure versos, es posen a tremolar.

RAMON PEI

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Passaport xinès d'un refugiat rus

serventa, que ens prepara un cocktail a base de vodka.

La invitem. Com totes les seves amigues de Harbin, aspira poder arribar un dia o altre a Xang-Hai. No és una princesa, és una pagesa de la regió siberiana de Blagovestxensk. Fa sis mesos que ha arribat a Harbin.

—Hi ha molta crisi a Harbin — ens diu —. Fa mig any que hi sóc i encara no m'he pogut fer posar una dent que em van arrencar soldats xinesos.

—Us van arrencar una dent! Per què? — pregunto.

—Perquè era d'or. Acabava de passar la frontera. Els soldats xinesos em volien tornar a la Sibèria i lluitar-me a les autoritats soviètiques. Perceben una comissió. Amb carícies i súplics vaig dissuadir-los d'aquest propòsit. Després van escorcollar-me i van pendre'm quaranta o cinquanta rubles que portava. Ja me n'avançava, quan un soldat va atrapar-me i em va dir que obrís la boca. Vaig fer-ho i es va posar a riure. Va cridar els seus companys i em van arrencar la dent amb la punta de la baioneta. La nostra russa continua:

—A Xang-Hai tinc dues amiguetes de la meua edat que em diuen que allí la vida és fàcil. Així que tingui els diners suficients per fer el viatge hi aniré. M'estaria un quant temps a Xang-Hai i després me n'aniria a Hong Kong. Crec que són dues ciutats extraordinàries!

—Desenganyada de Harbin, no heu pensat mai a tornar a la vostra regió de la Sibèria? — li pregunto.

—No, mai! — salta —. Em condemnarien a morir-me de fam. Prefereixo morir-hi a Xina, ja que hi he pogut arribar!

Al C. O. P. O. — organització dels russos dits blancs — escoltem aquesta extraordinària història:

—Erem setze del mateix poble, homes, dones i criatures; feia molt de temps que havíem planejat escapar-nos de la Sibèria i passar la frontera russo-manxuriana. La sola estació de l'any favorable a aquesta empresa és l'hivern, car els rius gelats són fàcils de passar, les pistes glaçades són més practicables que pel temps del desgel i els homes i els cavalls no són castigats pels milers de mosques que a l'estiu constitueixen un veritable obstacle per al viatge.

Portàvem quatre trineus i dos cavalls, que entre tots teníem. Vam carregar els estris que vam poder. Dies abans ens havíem posat d'acord amb uns comboiers xinesos que ja havien passat d'altres emigrants del mateix poble. Aquests comboiers fa anys que viuen d'això i coneixen els llocs de la frontera que són, en determinats moments, menys perillosos que altres. Sense el socors d'aquests guies experimentats corriem el risc de caure sota les bales dels guardes de la frontera i potser hauríem anat a engrosir la llista d'aquells que, tan a prop de la llibertat, no han reeixit a aconseguir-la. Vam passar la frontera davant la província de Khabarovsk. Vam seguir en direcció a la línia del ferrocarril de l'Est Xinès situada prop de dos mil quilòmetres més al Sud. El camí és fàcil de trobar, car totes les pistes que van al Sud porten a Harbin, el gran centre ferroviari.

Després d'haver pagat els guies xinesos, ens quedaven un centenar de rubles, que ens van ésser robats en el primer poble xinès on ens vam quedar a dormir. Vàrem començar de vendre robes i eines de treball. En alguns poblets xinesos ens donaven hospitalitat, un plat d'arròs i ens deixaven dormir al costat de trenta anys. Era, en el començament, el centre de direcció de les obres del ferrocarril de l'Est Xinès, quatre barraques situades al mig d'una estepa inhabitada. La construcció del ferrocarril, que oferia magnífiques oportunitats d'enriquir-se, havia atret un gran nombre de persones d'esperit emprendedor. D'altres en van seguir, que tenien el gust de l'aventura. La vida hi era fàcil, i el diner comodament guanyat, i també fàcilment després. En el curs de la guerra russo-japonesa, Harbin era quarter

Cementiri rus a Xina

En el bar no hi caben més de sis persones. Hi ha una dotzena de xinesos, bruts, l'esquena lluenta de suor i de pols, descalços; no porten sinó uns pantalons foscos i estripats, llargs fins a mitja cama. Dotze coolies.

Tres o quatre cambres de dormir, tan estretes que tot l'espai és ocupat pel llit, volten el bar.

Cinc dones russes serveixen aquesta clientela miserable.

Tornem a ésser al carrer.

—Pobres dones! — diu a l'amie Guénod.

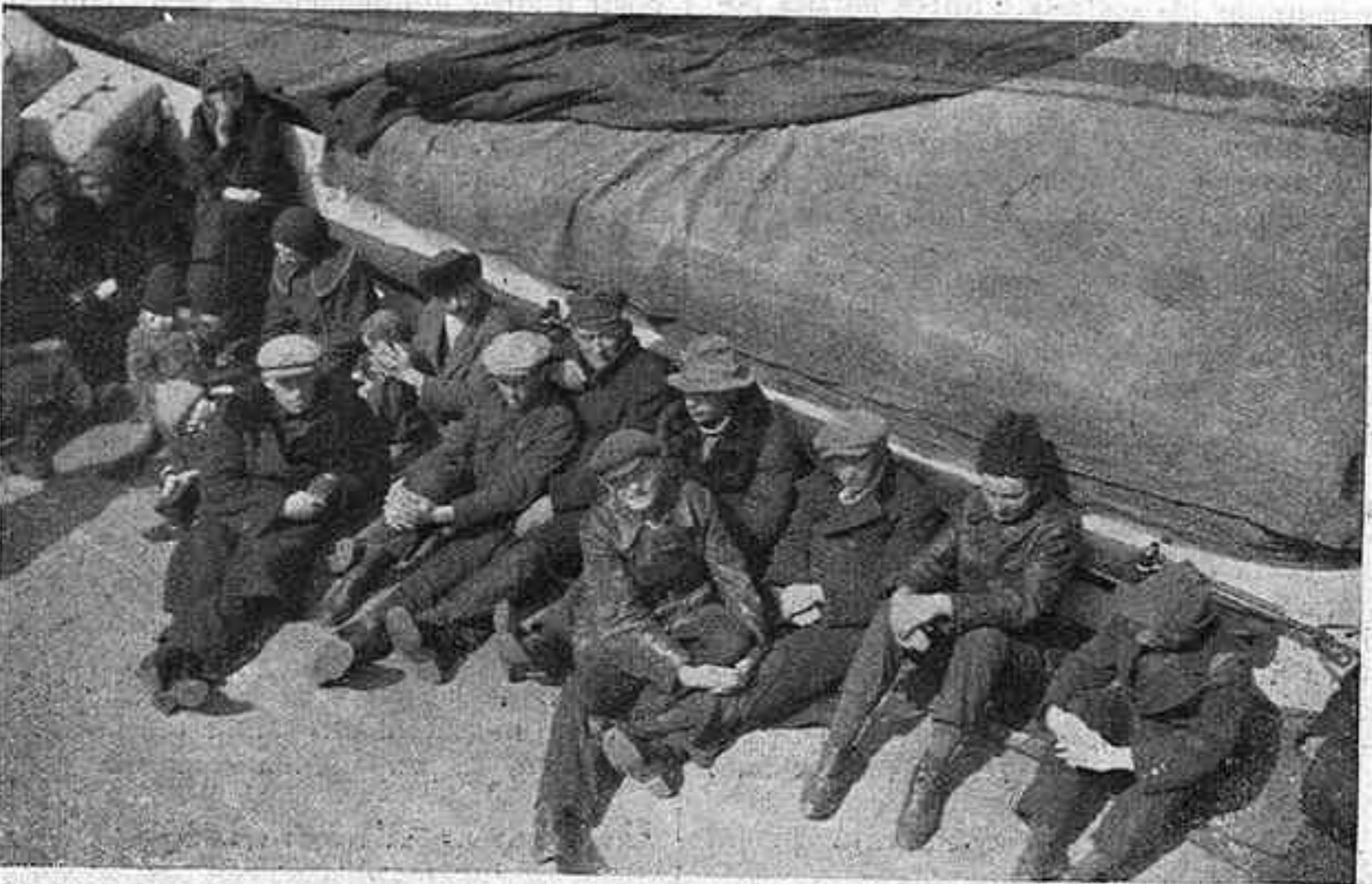
—Pobres dones! — repeteix aquest bon samarità dels refugiats —. Ja heureu vist — afegeix — que no es tracta pas d'un bar.

Quan vam anar-hi amb la comissió de la Lliga, el propietari i el seu personal van alinear-se. El patró és un xinès de baixa classe. Per explicar la presència de les cinc dones russes va declarar que l'una era la dona del propietari i les altres quatre eren amigues d'ella que havien vingut per ajudar-la en l'exploatació del restaurant. Totes viuen en el restaurant. El preu dels favors d'una dona d'aquestes és de cinquanta cèntims de dòlar de Harbin, o sigui uns cinc cèntims or! Aquestes dones són tan perdudes, amic meu, toxicòmanes caigudes tan baix, que preferirien restar en aquesta situació abjecta i passar les brutalitats de llur patró i dels clients abans que treballar.

Hauria valgut més que no haguessin sortit mai de la Sibèria, o que haguessin mort de fred damunt la neu blanca de la frontera.

Però les llums de Xang-Hai tiven, blaves, verdes, vermelles, a Tomsk i a Primorskaia, a Port Said, a Singapur i a Marsella.

(Seguirà.)

Refugiats mennonites a bord

Si el blanc indigent és insultat, en quina situació es troba la dona caiguda?

A través d'aquestes informacions el lector se'n podrà fer una mica de càrrec. Hem procurat de mantenir-nos fidels a les coses vistes i sentides.

Es un dels dos camins de Xang-Hai, el que hi arriba pel Nord, de la Sibèria a Harbin i a Xang-Hai.

Hi ha un altre camí, que també arriba a Xang-Hai, el camí del Sud, cap a Port Said i a Singapur. Si coneguessin el camí del Nord, potser aquest altre no fóra tan atraient, per moltes dones. Tots els camins arriben a Xang-Hai, però pocs en tornen. Les llums de Xang-Hai tiven i enlluernen. Les dones hi moren com papallones cremades.

Trobant-nos a Pei-Ping, a l'Hotel dels Vagons Llits, voltats de diplomàtics i de periodistes, el meu gran amic Henri Guénod em va dir:

—Me'n vaig a Harbin, a veure què fan els meus pollets. Voleu venir?

—Al cap de dues hores érem camí de Harbin.

Henri Guénod és el delegat a Xina de l'Institut Nansen per als refugiats, sota els auspicis de la Lliga de Nacions, i els seus pollets són tots els cent mil russos que s'han escapat de la Sibèria i han anat a caure a Xina.

—En el desaparegut Luna Park de Xang-Hai — m'explica Henri Guénod — hi havia, fa pocs anys, la següent atracció: un home treia el cap per un forat d'una lona. El públic en general, els xinesos amb més entusiasme, es divertia comprant ous i provant de fer-los petar a la cara d'aquest home. Era rus. L'atracció era coneguda pel nom de The Egg Man, o sigui: l'home dels ous. Les autoritats de la Concessió Internacional van protestar d'aquesta atrac-

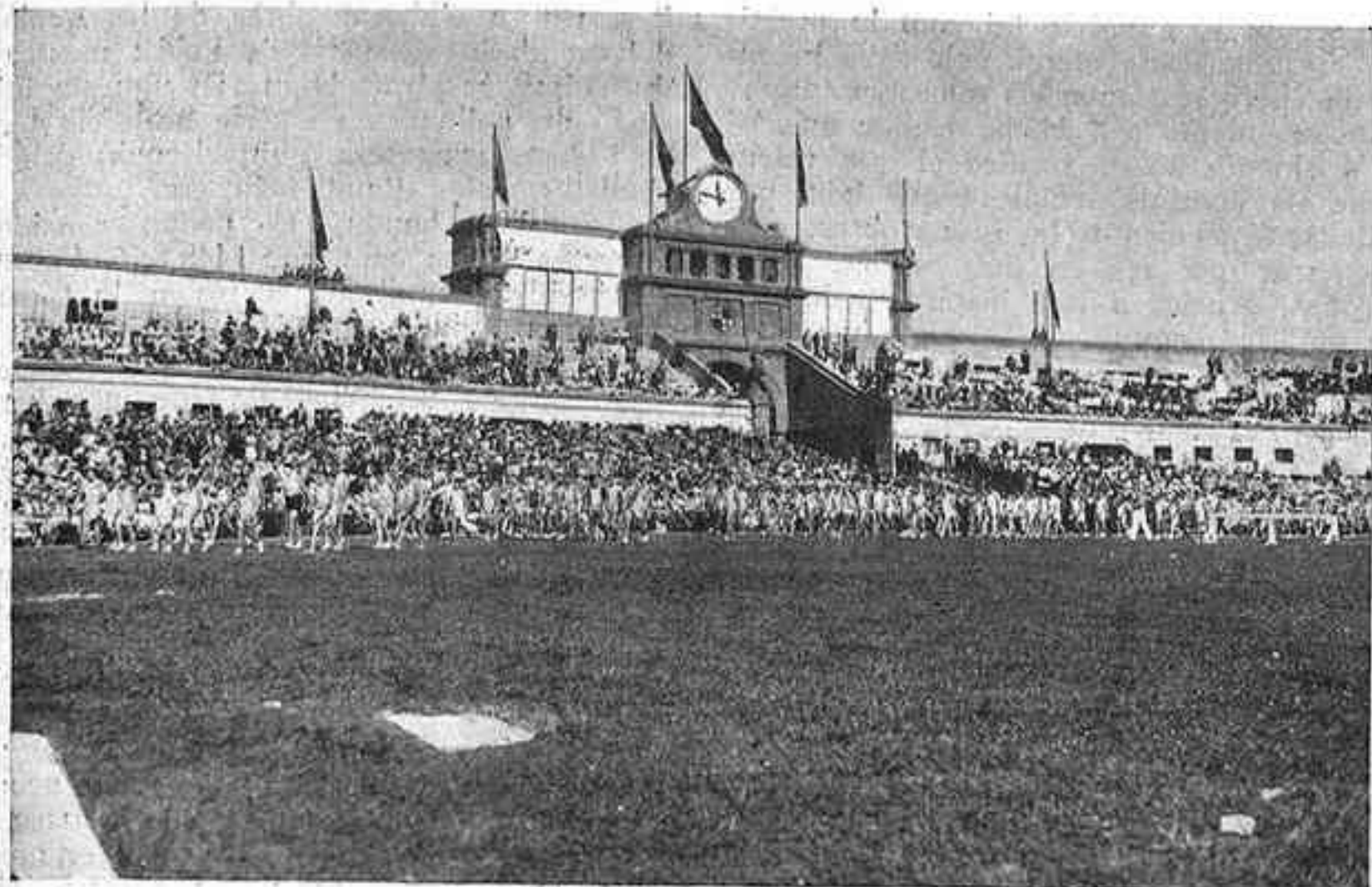
FEIXISME I BARANDISME

Incontinents i violents

Per Pasqua, entre l'alleluia i el xai, molts de cops haureu vist que passa per les Rambles una tropa molt lluida. Els seus soldats no duen pas fusell ni baioneta, sinó formidables mans de morter, forquilles i culleres de fusta. Van amb xaranga i marquen el pas. Duen uniforme i tot; en una paraula, té un regust fortament marcial, si no fos que hi balla una oloreta de sofregit i un

morters de debò; no pas dels falsos, dels d'artilleria. I, en comptes d'aquells himnes polítics (perquè llavors també n'hi havia), cantarem coses grotesques i poca-soltes; tan grotesques i poca-soltes, si més no, com aquells himnes.

I així nasqueren el *Volem pa amb oli*, l'*Escarbat bum bum*, les *Animes del purgatori*, etc., etc., etc.

Una foto de l'Estadi, diumenge passat, en la qual s'arriba a veure gent

panxa-contentisme humorístic ple de filosofia, ben lluny de la pompa sinistra de les coses bèl·liques. La raça que concep aquesta mena de moixigangues pantagruèliques, demostra una barreja de bon sentit i d'esbojarrament de les més curioses.

Aquestes maniobres militars i gastronòmiques són, a Barcelona, ben anteriors a tot feixisme, que també és un moviment militar i gastronòmic i que s'assembla més del que sembla a la Colla de l'Arròs. Però el que és més interessant és que tot el moviment de Colles de l'Arròs i de Sant Mús i d'altres per l'estil, no és més que una deformació, imposada pel nostre caràcter nacional a tota una sèrie d'organitzacions de feixistes, que llavors se'n deien tan aviat *milicians*, com *gent de la porra*, i que per un determinat temps s'havien ensenyorit de la política del país. Però vingué la reacció fisiològica d'un poble sa i poc amant de la tragèdia, a la qual no el conviden ni el cel tan dolç ni les muntanyes tan acomellades, ni la mar poc impetuosa, i a favor d'aquesta reacció saludable s'esdevingueren els següents fenòmens. Deia així l'ànima del poble, senzilla i pràctica:

—Vetací que m'agrada anar format i fer patxoca; doncs, hi aniré. Vetací que vaig armat i format, a més de per fer patxoca, per menjar arròs; doncs, faré arrossades. Vetací que els fusells són eines de pendre-hi mal. Doncs, en comptes de fusells, duré a l'espatlla forquilles i culleres, i a tall d'impedimenta, cassoles, paells i morters. Però

El xaronisme ens havia salvat, aquesta vegada.

Per això, quan guaitàvem aquelles desfildes de sometents, en temps de la Dictadura, i ara que en trobem de socis de l'Esquerpa i demà, si en passen d'altres, no sabem veure-hi mai sinó prefiguracions de diverses Colles de l'Arròs. I els solemnes oradors que els arenguen en semblants casos fan tot l'efecte d'aquells solistes que amb una veu simpàtica egegaven la polca de *Baixant de la font del gat*. Cap barceloní no hi veu altra cosa.

No. El geni sinistre de la nostra raça existeix; però fuig de les parades que sempre són paròdies. El català, que és encongit, quan vol actuar intensament, no s'escampa ni s'enregimenta. No; s'isola, es tanca a la closca. És l'anarquista; l'home de la pistola, de la bomba. Havia estat el bandoler. No hi ha xais armats a la nostra terra. Són llops.

Per això aquests moviments espectaculars i moixigangues que alguns polítics, sospitem que des de fa segles, organitzen a la nostra terra, sempre s'han integrat de dues menes d'homens: els uns babaus i xarons, fisiològics i riàlers, que baraten llur arma per una enorme cullera i fan els soldats per riure i perquè els agrada la paròdia de la marcialitat, la paròdia de l'art i la paròdia de tot. Però la minoria violenta es desintegra ben aviat i es lliura a l'acció isolada, sanguinària, anàrquica sense compensacions.

Davant de la desfildada de camises groguenques del diumenge passat, ens feiem aquestes reflexions. Passaren coneguts nostres que sabem que en sa vida han trencat cap plat ni cap olla, i que en menjaran molts, així sí (i bon profit!), però no en trencaran pas cap. I la majoria eren com ells. De por de feixisme, ni gota. Tot es reduïa a la naixença d'una nova «colla» de trempats.

Però sabíem també que hi havia una polsina verinosa; aquest tipus del català tenebrós, del llop de cantonada. I mentre els xaiets anirien a la fontada, ell queixalaria de biaix, a correu i a correa.

ROSSEND LLATIES

Mirant a fora

Divendres, 13

Dijous, 12 d'octubre, a Ginebra, els delegats francès, anglès i nordamericà arribaven a un acord per a un pla de desarmament.

Dissabte 14 d'octubre, Alemanya es retirava de la S. de les N. fent petar les portes. Entremig d'aquests dos dies, un ple de promeses i l'altre de neguits, hi ha un divendres dia 13.

Els supersticiosos no hauran deixat de remarcar-ho.

Fugida imperial

Al museu de l'Arsenal, de Berlín, que és un museu de l'exèrcit, són objecte actualment d'exposició setze decoracions i el capell de Napoleó, que haurien caigut en les mans de les tropes de Blücher, la tarda de Waterloo.

Aquests trofeus, l'autenticitat dels quals encara no és provada, reben moltes visites, sobretot de quitxalla de les escoles, que hi van en ramat conduït pels mestres, ja que segons la concepció pedagògica nazi quant a l'ensenyament de la història, convé remarcar la «vergonyosa fugida» de l'emperador francès, subjecte de raça incomparablement inferior a la raça ària.

Farien millor, tots aquests visitants, d'anar a Doorn, on un altre emperador podria millor servir d'exemple de com es fuig, no d'un camp de batalla, sinó en un confortable tren especial.

Adéu, tradició

Què diria Victor Hugo que eixamplà afins a les estrelles el gest august del Sembrador, en saber que a la U. R. S. S. la sembra es fa, aquesta tardor, per avió?

Damunt les immenses planes que han de llevar blat, ordi i civada, evolucionen els avions escampant gra en vastes extensions. Això és la ruptura més significativa, la més esclatant, del bolxevisme amb una de les més velles i més esteses tradicions de la humanitat.

Les majestats

Els japonesos potser permeten que hom faci broma de llurs costums i àdhuc de llurs tradicions, però no de llurs sobirans. La senyora Claude Denny n'acaba de fer l'experiència: ha vist el seu llibre *Climat japonès*, prohibit al Japó i boicotejat pertot on els japonesos tenen influència.

La raó? L'autora, en la pàgina 107, fa al·lusió al difunt emperador Taiho en termes que els seus súbdits han cregut injuriosos. Claude Denny conta, en efecte, que la fi del sobirà fou de les més lamentables, ja que el desgraciat Fill del Sol, que s'imaginava ésser una bèstia, corria de quatre grapes pel palau, condició ben trista per a tot ésser humà, però encara més per a qui es creu d'essència divina.

L'ambaixador del Japó a París reclamà al ministeri d'Afers estrangers, demanant la prohibició del llibre, o almenys la supressió de la pàgina incriminada.

Naturalment, l'autora, o l'editor, aprofità aquest incident per a la propaganda.

Treball intel·lectual

Paul Valéry ha passat alguns dies al camp, hoste d'un amic seu. Es llevava tard, molt tard. Deia que es despertava, així sí, aviat, i es quedava al llit a meditar.

Però un dia, el poeta encara no s'havia llevat, i ja era la una. Aleshores l'amic amo de la casa anà a trucar a la porta de l'habitació:

—Lleveu-vos, home. Acabareu per cansar-vos!

Raó de pes

El director de la Policia judicial francesa, Xavier Guichard, és aficionat a la prehistòria i a la lectura de novel·les policiaques. Fa poc, un amic el trobà comprant-ne les darreres aparègudes, tot esperant el tren per anar a Eyzies, la famosa estació prehistòrica.

—Heu remarcat — li preguntà — que les novel·les policiaques sempre són escrites per homes?

—Es clar! — replicà Guichard. — Com voleu que una dona guardi durant tres-centes pàgines el secret del nom de l'assassí?

CONTINENTAL
Clarís, 5. - Telèfon 19763
BARCELONA

LA RETIRADA D'ALEMANYA DE LA S. DE LES N.

Perill per a la pau

L'opinió pública mundial encara està desconcertada a conseqüència del gest teatral i impolític fet per Alemanya el 14 del mes que som. La desorientació de l'opinió pública és una derivació de la de les cancelleries. Cosa estranya, perquè això voldria dir que el cop alemany contra la Conferència del Desarmament primer, i la Societat de les Nacions després, era una sorpresa.

de la Conferència de Lausanna, on foren quasi anul·lades les reparacions.

Adhuc en la Conferència del Desarmament Alemanya s'ha trobat al mateix nivell de les altres nacions.

En les darreres fases de la seva política internacional, Hitler s'ha sortit de tota mesura tolerable amb l'absurda pretensió de rearmar. Després de la tràgica experiència

El darrer delegat alemany a Ginebra, Rheinbaben, arriba a Berlín

Si així fos, no seria pas qüestió de felicitar-se per la subtilitat de la diplomàcia contemporània, ja que aquell cop és un resultat inevitable de l'actitud del govern hitleria.

L'estat de coses confusionari al·ludit es remarca sobretot en el que respecta al camí a seguir. Es diu que aquest o aquell govern faran això o allò; però en concret ningú no sap res. L'únic de cert és que la represa de la Conferència serà ajornada, i això no és cap bon senyal.

I amb tot, ens sembla que la situació és senzillíssima, i ho fóra encara més si entre les nacions europees — sobretot les dites grans, per bé que de vegades obrin segons una mentalitat esquifida — existís aquell acord que l'interès de la pau hauria d'aconseguir, si no d'imposar. Alemanya s'ha retirat de Ginebra dient que li eren negats els drets a la paritat que demanava. I per a demostrar-ho, adduïa el fet que en el conveni que s'hauria elaborat en la Conferència del Desarmament, s'establiria el control permanent i automàtic durant un període de quatre anys, sense concedir-li a priori el dret d'armar-se. Ben entès, no el dret teòric — com en substància l'havia concedit la Conferència dels Cinc reunida, el passat desembre, a l'Hotel Bergnes de Ginebra —, sinó el dret efectiu. Així doncs, Alemanya hauria acceptat el control per a uns armaments que hauria de crear per a destruir-los al cap de quatre anys, quan, a la fi del període de prova del control, tots els Estats haurien de començar la destrucció de les armes existents. En un mot: fer per a desfer.

No hem cregut mai massa en l'exagerada misèria alemanya, però tampoc considerem el Reich prou ric per a permetre's el capritx de despendre enormes sumes en la fabricació d'utilitat bèl·lica només per la satisfacció d'haver-lo d'utilitzar després. La mateixa lògica regeix per als llatins que per als... aris. No és doncs possible d'admetre que els motius al·legats de la retirada alemanya siguin els veritables, sinó que n'amaguen d'altres i ben diferents. Un d'ells és sens dubte el d'evitar que el poble alemany pugui tenir la més petita sensació del fracàs sorollós de la política exterior hitleriana — que ha dut Alemanya a l'aïllament —, i un altre, força més greu, el de voler donar un cop a les organitzacions democràtiques ginebrines i enterbolir encara més les ja prou intranquiles aigües europees.

La guerra es fa com es pot. I esperant-ne una de més gran, la de les armes, per ara som a l'esgrima diplomàtica, encara que de baixa mena, com escou a governs d'aventurers. No podem dir que Alemanya hagi guanyat la partida, però ha produït un cert trasbals en la situació internacional.

Ha arribat el moment que els pobles s'adonin que mentre existeixin governs de tipus feixista — com el d'Alemanya — la pau està continuament en perill.

Cada vegada que Hitler parla de pau, amaga una insidiosa. Es pensa que pot enganyar el món suposant que es pot oblidar allò que repetia com la cançó de l'enfadós — tal com avui fa amb les seves intencions pacifistes — fins no fa gaires dies, en escrits i en discursos, i com si les estacions alemanyes de ràdio no emetessin a raig continu discursos i himnes bel·licosos.

Hitler vol dir guerra. Aquesta és la veritat. La retirada d'Alemanya de Ginebra ha estat realitzada d'una manera tan incivil, que únicament ha produït indignació en els ambients de la S. de les N. Cal considerar aquesta retirada com una provocació i un quant de desafiament tirat a la cara de la democràcia i del pacifisme, que no pot deixar-se estar a terra. Ha d'ésser recollit, amb les inexorables conseqüències que calgui.

França s'ha mostrat generosa envers Alemanya. Aquesta, basant-se en el tractat de Versalles, havia de romandre llarg temps en quarantena, fins que en les classes dirigents es formés una nova consciència civil més consonant amb els temps moderns. En canvi, a conseqüència del pacte de Locarno, fou tret de l'aïllament, admesa a la S. de les N., amb un lloc permanent en el Consell; breument, tractada a tall d'igual. I, a canvi de tot això, abusà de la situació que li havien creat, i no mancaran els actes de *chantage* fins arribar al

realitzada, cap govern prudent no consentirà — llevat del de Roma, que és del mateix tarannà que el de Berlín — unes tals pretensions, i així a la Conferència del Desarmament Alemanya ha vist rebutjades les seves propostes.

Ja hem vist les conseqüències. Què s'havia de fer, lògicament? Senzillament, el retorn d'Alemanya a les mateixes condicions en què es trobava abans de la seva admissió a la S. de les N., és a dir, en l'estretíssim cercle de les clàusules del tractat de Versalles. Ves si és senzill.

El que no conforta pas gens és de veure Alemanya sòlidament lligada amb la Itàlia feixista. Encara que alguns diaris, per consideració o per no voler impressionar massa l'opinió pública, no associïn a la maniobra de Hitler el nom de Mussolini, la veritat és que els dos dictadors obren de perfecte acord. És ingenuitat no admetre que el gest realitzat per Alemanya el 14 d'octubre — i un article del *Corriere della Sera* publicat el dia abans n'és una prova convincent — no fos conegut per endavant i aprovat per Mussolini. La unió entre els dos països, millor dit els dos règims, és tan deplorable com es vulgui, però és innegable. El govern italià és representat a Berlín — demés de l'ambaixador Cerruti — pel tristament famós Giunta, un dels còmplices de l'assassinat de Matteotti.

Així, doncs, no hi ha cap mena de dubte que la Itàlia feixista, que sempre ha estat enemiga de la S. de les N., a hores d'ara fa costat a Alemanya, a despit de les seves hipòcrites manifestacions d'imparcialitat. Això no vol dir que si esclatés un conflicte armat en el qual França i Anglaterra fossin aliades, Itàlia, un cop fets els seus càlculs, no es decantés de banda d'aquestes dues nacions. Però ara les coses van ben diferents, i per això, en resoldre la perillósíssima situació actual, cal tenir molt en compte l'opinió del govern de Roma. I, finalment, està en joc el prestigi de la S. de les N., posat a dura prova ja l'any passat per la retirada del Japó. Els casos no són en el fons gaire diferents, però l'Alemanya és més greu. En efecte, el govern de Tòquio fou censurat perquè havia iniciat una acció armada contra Xina; Alemanya, en canvi, prepara esdeveniments bèl·lics força més greus. Com si no fos prou tot el que era sabut, el *Neue Vorwärts* de Praga publica impressionants revelacions sobre els armaments i les intencions del govern de Hitler. *Salus populi suprema lex*, deien els romans; la de la humanitat no és pas de menys valor. Identificat el perill, no adoptar els mitjans d'evitar-lo seria una culpa tremenda davant la història.

Alemanya és, doncs, una amenaça per a la pau europea, i sobretot després de la seva retirada de Ginebra es troba, com hem dit, en les mateixes condicions del 1919, és a dir, sota els vincles estipulats pel tractat de Versalles, el qual, en la seva part V, relativa als armaments alemanys, conté un article 213, en virtut del qual el Consell de la S. de les N., decidint «no per unanimitat, sinó per simple majoria», pot intervenir i exigir una investigació relativa a l'estat real dels seus armaments.

Quan, després, es tindran les proves irrefutables — i no serà difícil de procurar-se-les — que les obligacions concretes amb el tractat de Versalles han estat violades, es podrà passar a les sancions previstes en altres articles de la mateixa part V.

La inacció no fa sinó perjudicar cada vegada més la S. de les N., i, cosa encara pitjor, agreuja el perill per a l'ordre europeu, seriósament amenaçat.

L'evolució de la política anglesa pel que fa a Alemanya constituïx ja d'ella mateixa un esdeveniment important, però cal que a Londres com a París no hi hagi vacil·lacions a seguir una línia de conducta menys feble que la mantinguda fins ara.

I, perquè està en joc la pau, tots els països democràtics estarien solidàriament units amb França i Anglaterra.

El temps de les converses ha passat. Ha arribat el de l'acció.

TIGGIS

A les GALERIES SYRA trobareu els presents de més bon gust i qualitat
Diputació, 262 - Telèfon 18710

ESTEVE RIERA
Confiter i Pastisser

Pa de luxe
RAMBLA DE CANALETES 91 H.
CARRER DE MALLORCA 3071 500:
PORTAL DEL ÀNGEL, 15
BARCELONA

Brillants magnífics, tallats amb un art perfecte, muntats amb una ciència que centuplica llur esclat.

J. ROCA JOIER
Rambla del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

EL CINEMA

L'ACTUALITAT

Quatre estrenes

El tema pirandellà, que constitueix l'assumpte de la pel·lícula *Com tu em desitges*, més que per a una crítica cinematogràfica donaria ampla matèria per a una brillant dissertació de psiquiatria. Tractant-se de psiquiatria, com davant de tot el que té aires científics, ens inclinem respectuosament, guardant-nos bé d'afegir-hi opinions de procedència personal, encara que ben mirat en Pirandello hi ha sempre quelcom més que patologia mental; hi ha, a més a més, una certa teoria de l'ànima i una certa teoria de

fan riure avui les escenes corresponents de la Bertini d'abans.

En canvi, que notable el film d'Eddie Cantor, *Torero per força!* No pas una cinta còmica amb aquella quadratura rigorosa que correspon a les obres perfectes. Tot aquí és desballestat i extravagant, però que divertit! No prodigarem els adjectius; val més dir que aquesta pel·lícula, animada amb un humor i una fantasia de primera classe, és una de les pel·lícules que ens ha fet riure més. Si!, hi ha unes cançons que no vénen

«Torero per força»

la vida moral. Pirandello sembla que està convençut que el jo és un mite; allò que nosaltres en diem personalitat no és sinó quelcom de constantment variable i inconsistent, la seva aparent persistència no essent sinó un miratge. No som sinó allò que representem ésser.

«Què hi fa que jo no sigui ella — podria dir la pseudo-Maria de la pel·lícula —, si jo sóc com tu em vols, com tu t'imagines que era la teva Maria d'abans?»

Aquest és el galimatias que ha servit per al *scénario* de *Com tu em desitges*. La paradoxa de les situacions, l'imprevist dels esdeveniments, heus ací de què confegir una d'aquelles històries cinematogràfiques que apassionen, intriguen, exciten la curiositat del públic i adhuc posen en crispació els nervis de les persones sensibles, sobre els quals Pirandello té un gran domini. Amb un tema doncs brillant, amb valors com Greta Garbo i Eric von Stroheim, el director George Fitzmaurice no ha aconseguit res de notable, sinó més aviat el contrari. La seva pel·lícula presenta un interès ben migirat, interès sostingut sobretot per la presència dels intèrprets.

Tenim una gran admiració pel talent dramàtic de Greta Garbo, que tant ens ha impressionat en els seus bons films, però aquesta admiració no ha d'ésser obstacle per a convenir que escenes com les primeres d'aquest film faran aviat riure tant, com

a to i uns números coreogràfics encabits d'una manera gratuïta; però això no és sinó un aspecte molt secundari de la pel·lícula, que es defensa sola amb Eddie Cantor.

Els xistos són excel·lents. Que són en el diàleg i per tant no tenen res a veure amb el còmic cinematogràfic? Voldriem veure què serien aquests xistos sense l'actuació personal d'Eddie Cantor i les situacions brillants en què l'argumentista l'ha posat! Demés, el diàleg és en el film, i cal doncs decidir-se a utilitzar-lo sense timideses. L'únic que és imperdonable és que els mots paral·lels el moviment, i aquest no és el cas, perquè *Torero per força* és una pel·lícula molt moguda.

Tots estem d'acord que la crítica ha d'ésser imparcial. Ara que de vegades això és difícil quan hom veu una pel·lícula com *Tot per l'amor*, anunciada pomposament com la *mejor pel·lícula del año* i com *la més sensacional en el cine sonor*, vénen ganes d'ésser injust, és a dir excessivament sever. Amb tot, ens contindrem i reconeixem que tractant-se d'una pel·lícula de Joe May, és un espectacle divertit. Divertit i lleuger a la manera de *Viatge de núvis* i *Paris-Mediterrani*. Les escenes a l'Opéra, durant els assaigs, són moments que acrediten una direcció expertíssima. En aquesta pel·lícula només ens fa nosa el protagonista. Naturalment que és demanar massa considerar la pel·lícula sense el protagonista, però la veritat és que aquest tipus de tenor irresistible damunt de les dones, és una de les figures humanes més insuportables.

Quan a *La línia general*, encara que pot dir-se que ha estat ara que s'ha estrenat públicament, com que ja ens en vàrem ocupar quan la seva presentació en sessió especial, res no afegirem aquí. Tanmateix, que se'ns permeti remarcar com avui podem veure com envelleixen de pressa certes coses del cinema rus. Les reserves que fem en el nostre llibre *El cinema soviètic*, es confirmen. Una filosofia social pueril i uns procediments d'expressió artística que s'adrecen amb preferència als nervis. Els valors de la cinta són incontestables. Cal fer la tasca, doncs, de triar i salvar el que hi ha de bo, tot condemnant el que hi ha d'emoció decididament esbravada i perduda per sempre.

JOSEP PALAU

PANORAMA

«La dame de Chez Maxim»

Ja ho sabem perfectament: no mancarà qui digui que *La dame de chez Maxim* és teatre filmat. Si, Alexandre Korda ha tret el film de la coneguda obra de Georges Feydeau, com René Clair treia *El barret de palla d'Itàlia* de l'obra del mateix títol de Labiche.

Vodevil, doncs, el clàssic vodevil francès de situacions còmiques degudes a un malentès que no pot esvair-se fins al final (si no, com podria haver-hi obra?).

Reconstituïció encantadora d'aquell 1900 que s'ha posat una mica de moda, i del qual ja som prou lluny perquè ens faci gràcia. Aquella *douceur de vivre* que, segons el príncep de Ligne, va desaparèixer amb la Revolució francesa, i, si hem de creure persones de més edat que nosaltres, va tornar a desaparèixer, al cap de més d'un segle, amb la guerra europea.

Època dels guants negres d'Yvette Guilbert i les mitges negres de la Goulue: època del can-can, dels primers autos, dels postissos de cabell, del *modern style*, del diàvol, de París cervell del món, dels darrers òmnibus de cavalls, d'Eduard VII d'Anglaterra i de Leopold II de Bèlgica.

Aquells senyors tan polits i tan peluts, aquelles escenes de platja amb aquells vestits odiosos, aquells jueguistes de mitja edat... tot plegat ens porta a un món que a penes hem entrevist, reconstituït d'una manera que jurariem que és exacta.

En el film *La dame de chez Maxim* potser, uns moments, el còmic és portat a massa exageració; però partint ja d'un emblema vodeviles volentàriament *poussé*, que més es pot desitjar, si no un film divertit i admirablement històric?

I sobretot, hi ha aquesta impagable Florelle, plena d'entrain, que encarna una *dame de chez Maxim* que és la quintaessència de la dona galant de l'època.

Tots, i són uns quants i no pas mal orientats, que varen ésser capaços de veure una altra vegada *L'Atlàntida* de Pabst només per aquell tros del cancan, on també Florelle era l'atracció màxima, no es deixaran escapar *La dame de chez Maxim*.

UNA PEL·LÍCULA A REMARCAR

«Vint mil anys a Sing-Sing»

La producció en sèrie tal com la practiquen els americans ofereix els seus inconvenients, però té també els seus avantatges. Els inconvenients són obvis. Enlloc més bé que al cinema no es verifica el que veiem en tots els dominis artístics: que hom pot manllevar la tècnica de les grans obres, sense penetrar per res en llur esperit. Hom ha trobat, gràcies a una inspiració de primera mà, la fórmula, i els que vénen després s'aprofiten de la forma, de les troba-

lles, per a elaborar obres de les quals és del tot absent l'esperit de l'obra mestra en què s'han inspirat. Hem vist aquesta fabricació de pel·lícules en sèrie amb els temes de l'Oest, *gangsters*, guinyol, món dels periodistes, sales d'audiència, etc.

Per altra banda, es poden considerar aquestes sèries com una col·lecció d'assaigs successius encaminats a trobar la fórmula definitiva, assaigs en el curs dels quals els productors cerquen la ruta més verídica, en un treball de recerques, invencions i eliminacions successives. Si consideréssim sota aquest caire els films de presons, o comportant episodis a les presons, tan nombrosos aquests darrers temps, potser podríem considerar *Vint mil anys a Sing-Sing* com la darrera paraula, la més perfecta, d'un gènere que ha anat provant fortuna sense aconseguir-ho mai d'una manera tan contundent com avui en aquesta admirable realització cinematogràfica que és *Vint mil anys a Sing-Sing*.

El món de la presó és un món d'altres tensions emotives. El partit cinematogràfic que se'n pot treure, és cosa que salta a la vista. Món d'una psicologia desconcertant, admetent una pila de reaccions anímiques en les quals es descobreix el fons de l'home. La reclusió prolongada, l'existència que pel presidari s'estén més enllà de les reixes, les temptatives d'evasió, els minuts de visita d'una intensitat voluptuosa, l'existència corporal de l'edifici, l'òbreg, ple d'ombres, reixes i vides truncades, el presidari troba un film digne en aquesta pel·lícula que aviat s'estrenarà a l'Urquinaona.

Explicada, l'anècdota semblaria banal; però no hi ha un instant de banalitat. Tot, al contrari, és autèntica emoció. No penseu tampoc anar a veure un film truculent, bàrbar, cruel. Per angiososes que siguin les situacions, per punyent que sigui aquell drama, el realitzador ha sabut mantenir-se dins els límits de la més estricta mesura. Amanerament? No! Equilibri, bon gust.

Michael Curtiz ha fet una cinta remarcable. Aquella successió de les imatges pensada en tal forma que suggereixi l'acumulació successiva del passat, que és la clau de l'èxit en el cinema, és en aquesta obra visible d'una manera brillant. Fixeu-vos que és aquesta rara qualitat el que sorprenia més en *Els carrers de la ciutat*. No es tracta aquí d'establir paral·lismes, però sí gosariem dir que el que *Els carrers de la ciutat* fou quant als films de *gangsters*, *Vint mil anys a Sing-Sing* ho serà quant als films de presons. Una pel·lícula destinada a augmentar de prestigi a mesura que la gent la vagi veient. Dintre la seva aparent normalitat en la tècnica, és una cinta treballada a fons, polida de cap a cap, interpretada amb gran justesa, sense detalls trivials, de cara a l'essencial, comprimida i densa.

El cinema americà continua donant proves de vitalitat i d'afany de renovació, diguin el que diguin certs derrotistes.

J. P.

PUBLI-CINEMA
 Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
 De les 3 tarda a la 1 matindrada
CURIOSITATS MUNDIALS
 Reportatges Fox Movietone
LA CRIA DELS PEIXOS
 (Documental)
NOTICIARI FOX SONOR
 Notícies d'Espanya
 inauguració del Passeig Arqueològic de Tarragona.—
 En plena Serra de Gredos.—El comandant Franco es
 retira de la política i reingressa a l'aviació.
NOTICIARI FOX SONOR
 (Internacional)
 S. S. Pius XI visita la basílica de Santa Maria la Major.—
 Alemanya es retira de l'Assemblea.—Nou canó
 adoptat per l'aviació anglesa.
L'ILLA DE MALTA
 Bellíssima Catifa Mágica Movietone

Avui estrena a
L'URQUINAONA
 (ORPHEA FILM presenta a)

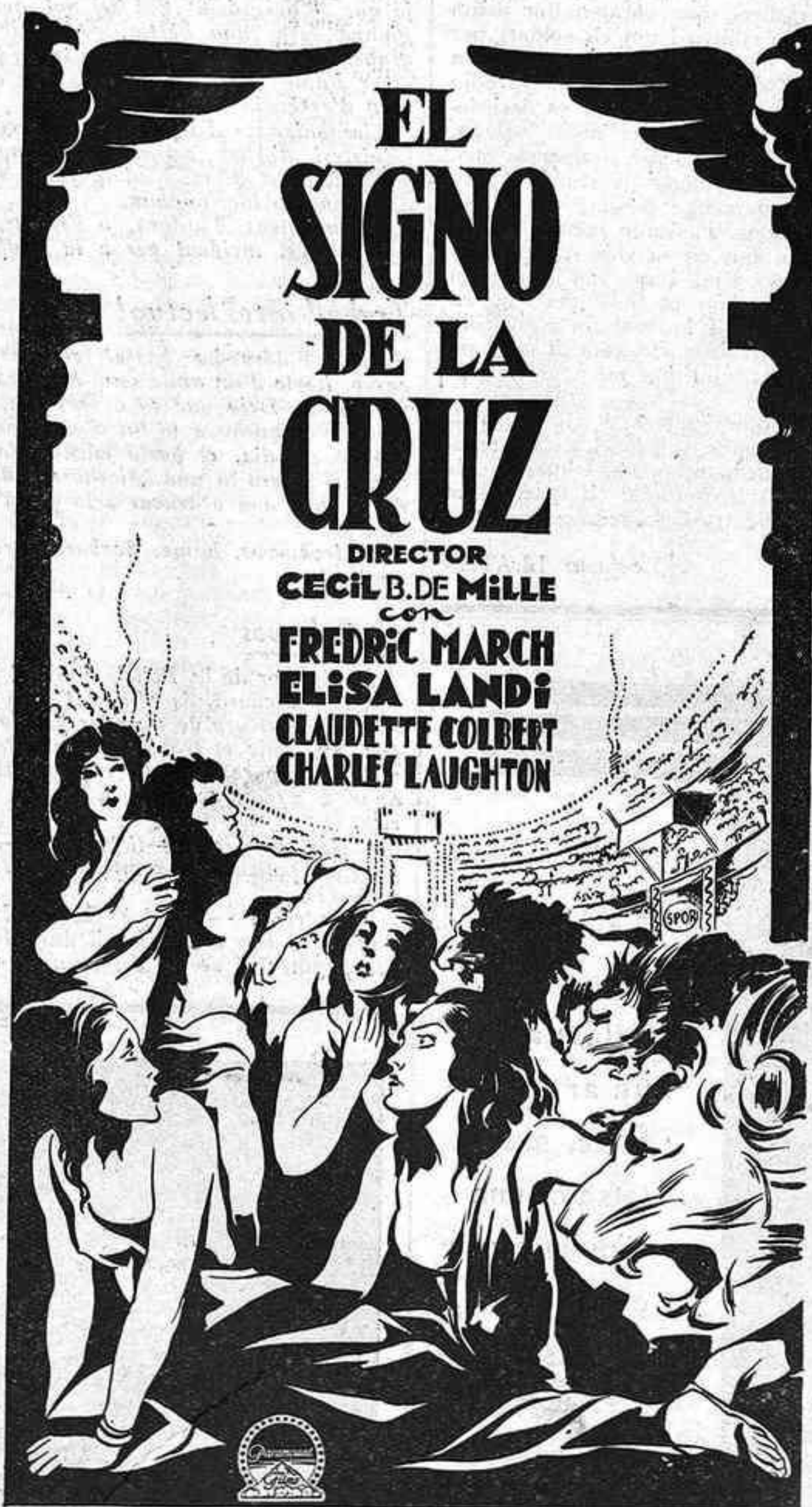
 ROSITA DIAZ
 SUSANA
 tiene un SECRETO
 con MIGUEL LIGERO Y RICARDO NUÑEZ

Cristalls de Bohèmia, Vidres esmaltats
GALERIES SYRA
 Diputació, 262 - Telèfon 18710

AVIAT, AL
TÍVOLI
 El film que el rejuvenirà 30 anys

LA DAME DE CHEZ MAXIM'S

Molt aviat, en sessió de gala
 El primer film espectacular del llenç sonor

EL
**SIGNO
 DE LA
 CRUZ**

DIRECTOR
CECIL B. DE MILLE
 con
**FREDRIC MARCH
 ELISA LANDI
 CLAUDETTE COLBERT
 CHARLES LAUGHTON**

10.000 intèrprets a les ordres de Cecil B. de Mille

Es un film Paramount

Queda obert el despatx de localitats per a la 1.ª setmana de projecció al

COLISEUM

Exit en la mida
 Corbates inarrugables
 Pijames a bon preu
JAUME I, 11
 Telèfon 11655

FOX
 presenta a
CATALINA BARCENA
 en
LA VIUDA ROMANTICA

ACTUALIDADES
 Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

- Pathé Journal
- Revista Femenina
- França Actualitats
- Simfonia de l'aigua
- Eclair Journal

Continua de 11 del matí a 1 de la nit
 Programa exclusiu d'aquest saló
 Entrada única: 1 pesseta
 Dimecres i festius, 1,50 pessetes.

EL TEATRE

XIRGU-BORRAS

Observacions a una actuació

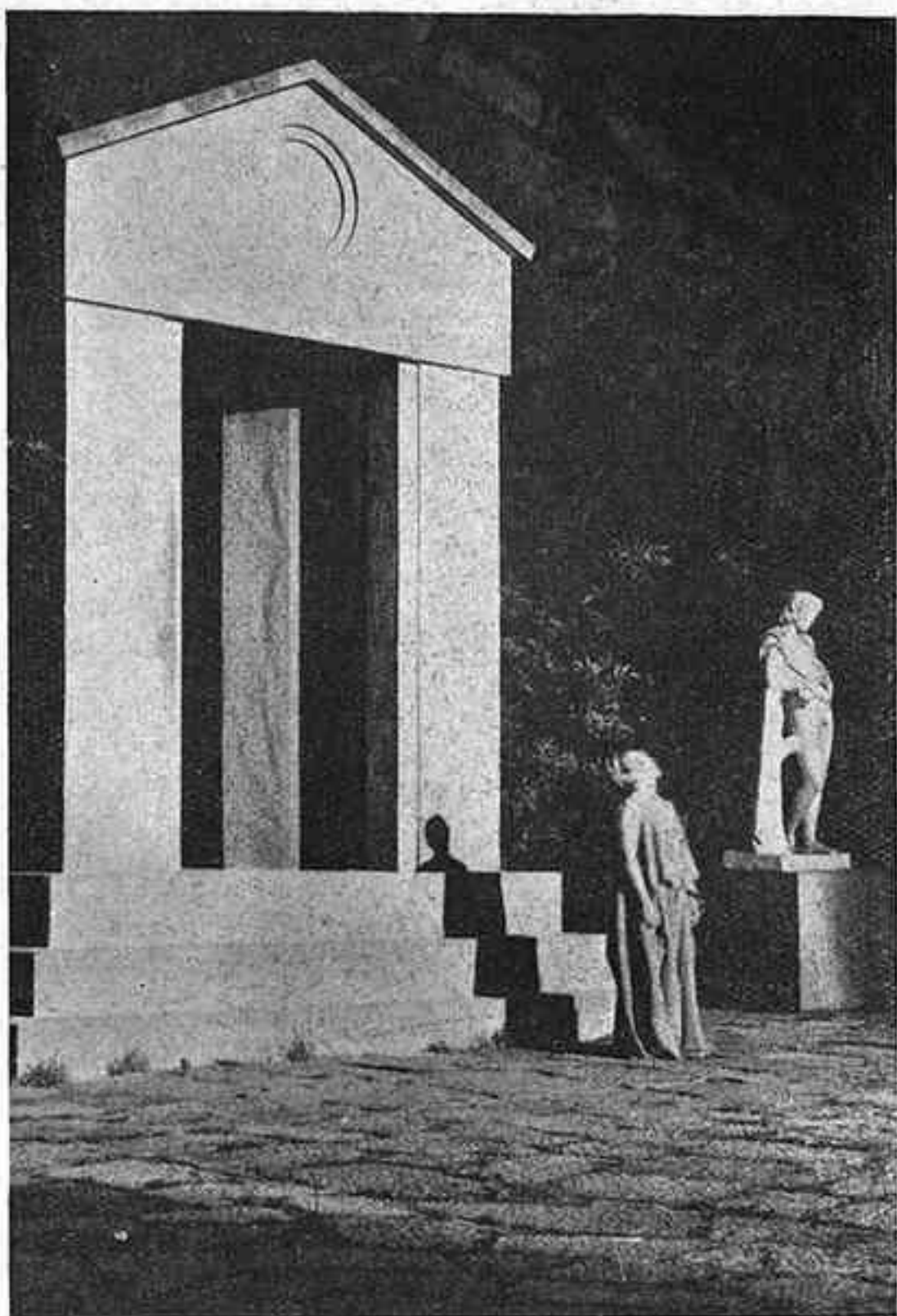
No. Aquesta vegada no tindrem per a l'actuació de la companyia de Margarida Xirgu aquell homenatge que, nosaltres els primers, li retiem — cada temporada — damunt les pàgines d'aquest mateix setmanari. Creiem que Margarida Xirgu és la primera de les actrius actuals de l'escena castellana; l'admirem profundament; l'hem vista interpretar, gloriosament, els papers més diversos: cap dubte, per tant, respecte a les seves possibilitats, que es mantenen, però Margarida Xirgu podia haver-nos donat un programa més intens per als gustadors de l'art dramàtic: podria haver-nos donat, com alguna vegada he dit, veritables «liçons de teatre», com aquella magnífica que incloïa el *Paso de las aceitunas* (teatre lineal), el *Auto de las Donas* (teatre plàstic) i el *Gran Teatro del Mundo* (teatre de tres dimensions), presentant-nos — en una sessió memorable — l'evolució del teatre clàssic espanyol, l'obra afuada d'un teatre moderníssim com el *Dia d'Octubre* de Georg Kayser, la *Santa Joana* de Bernard Shaw. Conservem de Margarida Xirgu emocions inesborrables, veritables exemples de probitat artística i — per què no dir-ho? — d'abnegació. Potser és per això que ens tornem exigentíssims davant ella. En realitat, perquè veiem fugir, sense aquesta exigència, la darrera possibilitat nostra d'admirar un veritable teatre d'art. Es per això que nosaltres demanàrem sempre més, a unes actuacions que en el pla normal hem de considerar sempre com a extraordinàries.

Per altra banda, no sabem si la condició de companyia subvencionada que el Govern de la República va atorgar a la companyia de Margarida Xirgu, continua en les seves actuacions fora de Madrid (caldrà que fos així!). En aquest cas, les nostres exigències podrien, lícitament, multiplicar-se, car cap interès econòmic no podria ésser invocat per a la confecció de determinats programes.

Indubtablement, la companyia que ens ocupa s'ha guanyat en la temporada recent un triomf artístic considerable amb la presentació de la *Medea* de Sèneca, traduïda per Miguel de Unamuno. Els crítics han parlat ja de la interpretació magnífica que el personatge pren amb Margarida Xirgu, de la versió ressonant i plena de força d'Unamuno, de l'ordenació escènica de Rivas-Cherif. Amb tot, caldria fer notar que l'escenografia de *Medea* en constitueix una tracció. Ni l'escena a les fosques, ni els projectors, ni l'incendi final no responen a l'esperit del teatre clàssic (a l'antiguitat les obres es feien sota el sol de la mitgdiada; amb llum solar es representen avui encara les tragèdies antigues a Atenes i a Siracusa), que basteix tota la seva força en la de la veu del personatge. El teatre romàntic, per contra, sotmet els personatges a un ambient i frapa l'espectador per l'escenografia. I, evi-

dentment, l'escenografia de *Medea* és una escenografia romàntica.

L'esforç és, amb tot, plausible i no regatejariem gens el nostre elogi. *Medea* és un inici formidable d'actuació; un inici prometedor. Es que la resta dels programes és comparable a aquest inici? La companyia de Margarida Xirgu va donar-nos una estrena, *Leonor de Aquitania*, del senyor Joaquín Dicenta (fill). *Leonor de Aquitania* és un drama en vers en cinc actes i un eplieg, on s'expliquen històries de reines i troba-

Margarida Xirgu en «Medea»

dors. L'obra, guardades totes les distàncies, vol semblar un d'aquells pastitxos en els quals excel·lia, cap a l'any 1920, Eduard Marquina. Val a dir que els ripis, les manques de sentit i els anacronismes són aquí molt més nombrosos. (Aquesta obra ha obtingut el Premi Lope de Vega de l'Ajuntament de Madrid!)

El capítol d'estrenes és pobre. El de repeticions no és gaire més ric. Ultra la repetició de *La vida es sueño*, que es manté sempre en primer terme d'honor per la immortalitat dels seus temes, la companyia de Margarida Xirgu ha reposat *La loca de la casa*, una de les obres més primes del teatre galdosí, i *La noche del sábado*, de Benavente, obra que avui no pot tenir als nostres ulls el relleu renovador de l'època en què va estrenar-se. Altrament, s'han donat representacions d'*El místico* i *Tierra baja*, amb un aire benevolent i colonitzador.

Evidentment hi ha un canvi que potser és el determinant del rumb que ha pres aquest repertori. Em refereixo a la presència d'Enric Borràs a la companyia. Val la pena de parlar-ne perquè aquesta presència depassa els límits d'una actuació personal. Efectivament, tots els gustadors de teatre havien pogut adonar-se, en les anteriors actuacions de Margarida Xirgu, com la seva companyia era un model de disciplina i de contenció. Els primer actors, Alfonso Muñoz i Pedro López-Lagar, s'unificaven en un esforç comú de sobrietat i de dignitat artística. Amb Enric Borràs retornen els usos dels quals érem ja desvesats; Enric Borràs és el tipus perfecte de l'actor egocèntric i efectista, capaç de sacrificar la unitat d'un conjunt escènic per a posar en primer terme els seus pinyols i la seva desorbitada dicció. És un actor que concep els seus rols com un pur espectacle extern; tant és que sigui el Segismundo de *La vida es sueño* com el Manelic de *Terra baixa*.

No podriem pas acabar aquestes observacions sense felicitar la direcció artística de la companyia del Poliorama per la presentació d'una petita obra que ha passat gairebé desapercebuda; em refereixo al *paso* atribuït a Tirso de Molina *El estudiante que se va a acostar* — unes facècies d'estudiant salmantí, amb algutzils i dames perseguïdes, amb cant i dansa final — que constitueix una brevíssima farsa exquisidament presentada.

GUILLER DIAZ-PLAJA

Altra vegada juntes les protagonistes de "Muchachas de uniforme"

Una gran obra d'art (Exclusives Huét)

Sobre una enquesta

La Secció de Teatre de l'Ateneu Politécnic ha obert una enquesta entre els nostres crítics, autors i altra gent que s'interessa per l'art teatral entre nosaltres. Aquesta enquesta és encaminada a promoure i recollir indicacions, iniciatives i advertiments sobre les quals poder orientar una bona actuació escènica.

Segons ens comuniquen els iniciadors de l'enquesta, la seva iniciativa els està donant un magnífic resultat. Són moltíssimes les persones que han correspost a la demanda que els ha estat feta amb observacions i assenyalaments interessants, dels quals ha estat presa bona nota i que hauran d'influir en el futur descabellament de les activitats de l'esmentada entitat en un termini més o menys llarg.

L'enquesta tenia per base dues interrogacions principals. Quina obra de teatre català mereix la seva reposició i, per tant, la seva reactualització, i quina obra de teatre estranger convindria que fos traduïda al nostre idioma, i també, conseqüentment, ésser incorporada a la llista de les nostres representacions.

Ambdues preguntes són, en veritat, ben difícils de contestar d'una manera exacta i concreta. L'assenyalament d'una sola obra per cada un dels dos conceptes esmentats s'ha de fer necessàriament negligint-ne moltes d'altres que un examen una mica repostat i una recapacitació atenta haurien de fer tan estimables com qualsevol d'aquelles en favor de les quals hagi expressat la seva opinió l'interpellat.

Preguntes eixutes i contundents, la seva resposta ha d'ésser-ho també, almenys que hom no vulgui formular-la seguint el mètode Ollendorf. Atenent-se purament al text de la demanda, la contestació ha d'ésser forçosament mancada de justesa i desproveïda de tot matís de criteri per part de l'opinant.

Salvat el cas que aquest sigui d'un tarannà obsecat, obtús i fanatitzat per una escola, un gènere o un autor únics, sense cap atenció pel que pugui haver-hi fora d'ells, la determinació de la seva resposta — si no ha volgut deixar desatesa l'amable interrogació que li ha estat posada — ha hagut d'ésser condicionada pel sacrifici dels innombrables caires en què la seva estimació ha d'estar dividida i prescindint de les males condicions en què hi serà reflectit el seu criteri.

Quant al teatre català, és petit, petit, el camp que tenim que córrer. No gens menys, però, ja l'opinant s'hi ha de trobar amb més d'una perplexitat, filla d'aquesta manca de matís a que el subjecta la pregunta. Comèdia, drama, sainet o tragèdia? prosa o vers? Li facilitarà la tria creure, com creiem nosaltres, que en aquest cas hom ha de deixar de banda els nostres autors actuals, encara que entre aquests gairebé no puguem comptar-ne més que dos o tres d'una solvència i una qualitat dignes d'ésser tingudes presents. Aquests nostres autors d'avui no creiem que els calgui ésser reactualitzats, car són prou actuals, i menys en el sentit que sembla que és el propòsit dels enquestadors, que pensen que és més en vistes a la reabilitació d'obres que es trobin injustament massa oblidades que no amb la intenció de caure en la redundància d'homenajtar qui és ja homenajat i descobrir i remarcar el que és ja sabut de tothom.

Però, tot i comptant amb això, què és el que determinarà la seva elecció? Haurà de decantar-se per un autor com Guimerà, conreador genial d'un teatre primitiu i bàrbar, carregat d'influències forasteres, de tòpics ideològics i literaris ja desusats, amb un llenguatge incorrecte, però genial, tanmateix, en gràcia d'aquesta condició, condició, però, que el fa antimodèlic i molt més perillós que una mediocritat per a ésser pasat com a exemple? Haurà de manifestar-se en pro d'un autor ple de finesa, d'intenció, d'agudesia, excellent observador dels costums, com Vilanova, però sense aquella volada del geni, amb uns objectius molt més limitats en tots els aspectes, i amb molts de defectes de l'època en què vivia i que el fan repudiable com a model?

Quant al teatre estranger. Per on s'haurà d'encaminar per determinar-se? Què serà el que limitarà el camp de la seva tria? A quines nacions es reduirà? A quines èpoques?

Si les seves curiositats han estat gaire extenses, podrà negligir l'òpima collita que li oferirà l'enorme repertori del segle isabelí anglès, del qual no s'ha traduït res encara al nostre idioma, llevat de les obres de Shakespeare, però on hi ha comediògrafs tan bons com ell. Marlowe — amb el seu *Faust*, *El Jueu de Malta*, el formidable *Tamerlan* —, John Ford, Beaumont i Fletcher, Jonson, Webster, Heywood, etc.? Podrà deixar de pensar en Cornèlie i en Racine, per no citar-ne cap altre dels millors autors dels temps clàssics? Quant a Itàlia, certament, bé hi ha algú més que Goldoni. En quina època, doncs, es podrà situar?

No es trobarà, en començar el segle passat, amb el formidable drama de Shelley, *Els Cenci*, i amb tantes altres obres, excel·lents, en les altres literatures. I en arribar a l'època contemporània, deixant endarrera l'exuberant segle XIX — teatral per excel·lència —, amb tots els seus romanticismes, simbolismes, redemptorismes i naturalismes, i fins als nostres dies, per a limitar-se més, i sense voler ficar-se en experiments arriscadíssims com les exorbitades temptatives del teatre proletari de la U. R. S. S. i altres coses per l'estil, restringint el seu cercle a allò que és purament teatre, podrà deixar de recó, per exemple, Jules Romains, amb el seu punyent *Comedeyre-le-Vieil*, per a recomanar la grandiosa tragèdia de *Deirdre of the Sorrows*, de John Millington Synge?, o com podrà avantposar Giraudoux a O'Neill?

Gairebé podem estar segurs que els benemerits preguntaires rebran els noms del doble d'obres i autors diferents amb relació a les persones que els responguin. A part de totes les altres observacions que hagin pogut fer i facin amb motiu de la seva enquesta, de les quals han de saber treure bon partit, de tota aquesta escampadissa de noms d'autors i d'obres que — si les coses han anat com suposem — els hauria caigut al damunt, és d'esperar que sabran treure'n més d'una suggerència profitosa.

JOAN CORTES

La resurrecció de "L'Arlesienne"

La inauguració de les noves campanyes teatrals són les salves amb què la vida parisenca indica que ha reprès les seves activitats socials i mundanes. L'aire lliure de les vacances ha dissipat la fatiga i les decepcions de l'anterior temporada, i el públic arriba a la ciutat amb el desig fresc de tornar a pullular tot seguit per les sales d'espectacles. Cent gasetilles, vint cartells anunciadors acaben de suggestionar-lo: «Aneu a riure al Madeleine. Tristan Bernard us divertirà a costelles dels jueus i dels irlandesos amb la seva adaptació de la comèdia americana Bloch de Chicago.» «Si voleu co-

El cas particular de *L'Arlesienne* és, però, més complex. Deixant de banda el vell Flaubert, el valor del qual no ha fet més que anar-se consolidant de dia en dia, l'estrella del grup de literats que conrea aquell realisme convencional — com tots els realismes — retolat amb el nom de «anaturalisme» prossegueix semi-eclipsada; d'acord amb la cronologia que reglamenta les reaccions dels gustos artístics i literaris. Però Alphonse Daudet representa segurament una excepció.

D'antuvi, és l'únic de la colla que ha obtingut els honors d'un monument públic a París. El *grand charmeur* que coneixia com ningú l'art d'especular amb la simpatia de la gent que el voltava, continua irradiant el seu encís *post mortem*. La seva vídua, el seu fill Léon — l'atlètic energúmen realista que vol ignorar el cruel capítol de retrats que és *Les rois en exil* —, la fidel devoció dels amics sobrevivents, han tingut sempre cura de mantenir-li un culte fervorós. La crítica revisionista li ha respectat habitualment les prerrogatives que gaudeixen els grans infants aviciats. Els seus llibre continuen venent-se gairebé en la mateixa escala que els dels millors autors contemporanis. L'hivern darrer, la Comédie-Française comptava tres-centes representacions de l'adaptació teatral de *Sapho*, hoste familiar dels seus cartells.

Feu que Numa Roumestan substituïxi la toga del tribú trillat per la ploma del novel·lista i obtingués Daudet en persona. Era la seva mateixa porta i no pas la del ministre la que anava atrucar el pobre tamborinaire Valmajour quan el dimoni va temptar-lo per a dur-lo a naufragar a la deriva entre els trencacols de la gran capital del nord. Meridional de cap a peus, amb totes les qualitats i tots els defectes que comporta aquest títol, Daudet es sosté d'una manera admirable mentre és fidel a ell mateix i s'aplica a enlluernar

els parisenca amb les pedres d'or del Lenguadoc i les cigales de Provença assolada. Quan prova de representar el *salonnard* cotitzat, quan s'arrapa massa als prejudicis d'escola o abusa de les habilitats efectistes, és quan ensopega i decau lamentablement. Tal com exigia la dèria del «document humà» i altres *dada* del moment, l'assumpte de *L'Arlesienne* reproduceix, dramatitzant-lo, un episodi realment succeït. Segons explica Albert Thibaudet, el suïcida veritable fou no menys que el nebot de Mistral; tragèdia familiar que el poeta ha deixat descrita en dues cartes fins avui inédites.

Els bons fragments de *L'Arlesienne* són els del Daudet de *Le Petit Chose*, de les *Lettres de mon moulin* — perdoneu-nos, Paul Arène, si us prenem quelcom —, de *Tartarin* (l'autèntic, el de Tarascon; no pas les seves febles revifalles a Port-Tarascon i als Alps). Contenen una semblant tendresa, la mateixa frescor i la mateixa ingénua malícia trauçadament dosificada. Les nombroses llacunes que ara ens mostra obertament el text i més encara les aplicacions musicals que l'illustren són principalment degudes a la tècnica desueta de l'època en què l'obra fou escrita. L'art dramàtic i la música han fet molta gimnàstica en seixanta anys.

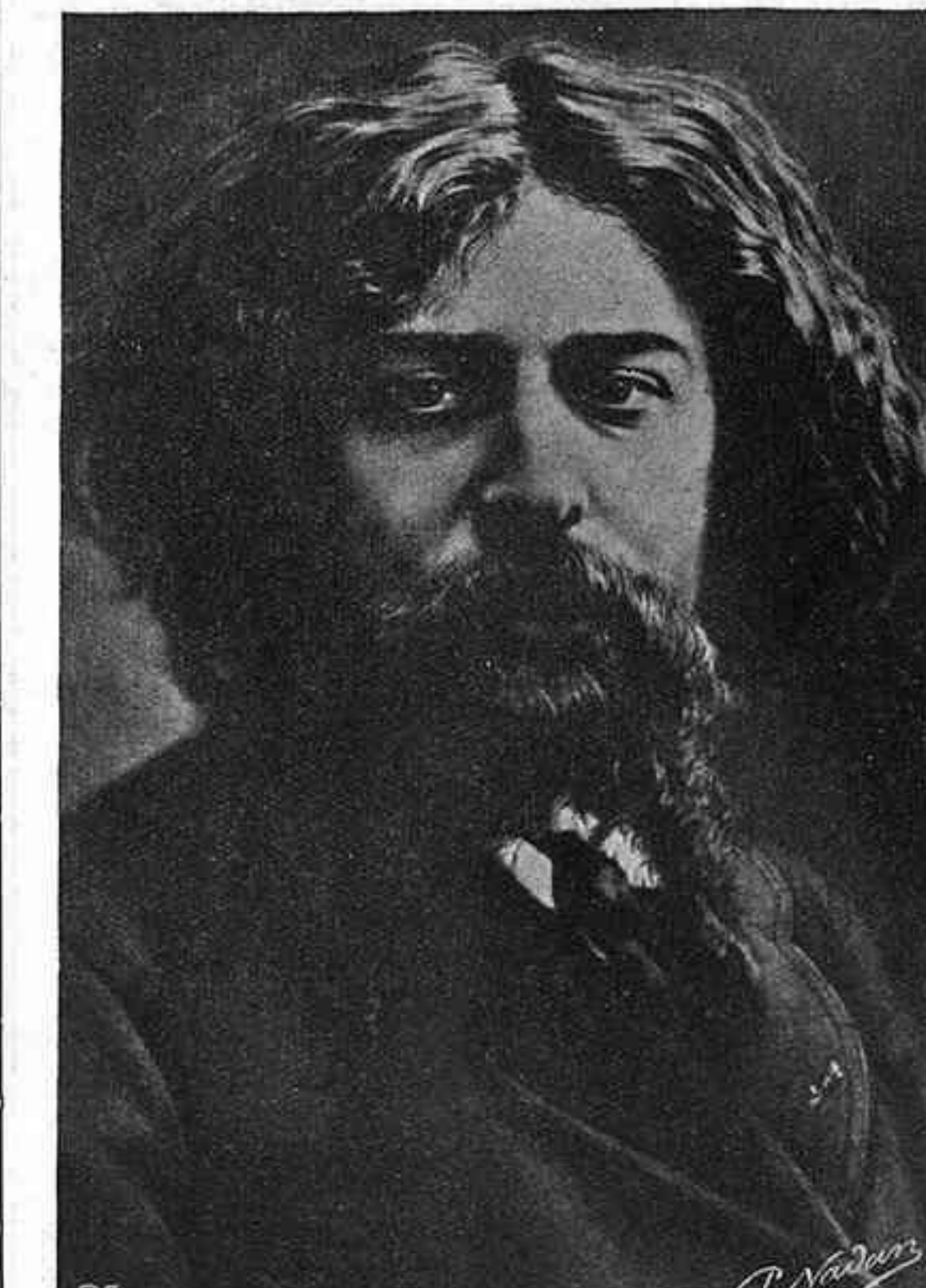
L'Arlesienne pertany a un temps els motius del qual queden ara a mig alè, com els adolescents i els vells galans. Ni llur marçament els permet sostenir-se amb agilitat entre el modern vital i trepidant, ni han adquirit encara el subtil perfum de la patina que cobreix les coses venerables. És per això que en revueu-la actualment experimentem aquella mena de melangia tronadeta que ens fa sentir una litografia de la guerra franco-prussiana o el frac encarcerat de Félix Faure.

ALBERT JUNYENT

París, octubre.

Exit en la mida Corbates inarragables Pijames a bon preu JAUME I, 11 Telèfon 11655

CAMISERIA FITO BARCELONA

Alphonse Daudet

nèixer un gran canvi d'orientació d'Alfred Savoir i fruit aplicant noms ben coneguts darrera cada protagonista, no us deixeu perdre pas *Maria* que presenta el teatre Ambassadeurs. «Veni a veure *L'amour gai*, la darrera paradoxa escènica de Stève Passeur.» «La companyia de l'Athénée interpreta magistralment *Prière pour les vivants*, el drama on el talent de Jacques Deval analitza en deu crús episodis la misèria repetida de les generacions humanes.» Etc., etc.

A desgrat dels reclams i del prestigi dels autors esmentats, la nostra prohibició de comentarista ens obliga a reconèixer que cap d'aquestes produccions no ha passat d'obtenir un discret *succès d'estime*. És clar que això, en ell mateix, no vol dir res. No creiem pas que, de moment, les guanyin en ressonància *Milmort*, tot i tractar-se d'una peça dramàtica d'un nervi i d'una intensitat emocional poc freqüents; cosa que s'explica amb senzillesa si considerem que l'autor, Paul Demasy, encara no ha menjat els plats de sopa reglamentaris que exigeix l'escalafó de la celebritat per a obtenir un triomf.

Tot plegat ha contribuït a donar un relleu important al fet d'haver-se incorporat *L'Arlesienne* al repertori de la Comédie-Française. El conegut melodrama de Daudet, il·lustrat amb cors i simfonies del compositor de *Carmen*, encara té prou vitalitat per a fer ressonar d'aplaudiments cada nit el vell casal de Molière. Quin màgic secret deu posseir per a conservar així l'estimació dels públics? *L'Arlesienne* es va estrenar a París l'any 1871 amb un fracàs memorable. Els avalots dels espectadors i les censures unànimes de la crítica obligaren l'empresa a retirar-la del cartell al cap de pocs dies. Quatre anys més tard fou reestrenada a l'Odéon, i la fallida inicial es transformà, de cop i volta, en un èxit esclatant. No trigà gaire a conquistar, àdhuc, una certa popularitat internacional. Pertot arreu, encara avui les pianoles de barriada i les bandes municipals que actuen des dels quioscos dels passejers provincians us torturen sovint les oïdes abonyegant la seva famosa farandola. Bona i útil fulla de serveis. El ciutadà francès normal sap, des de petit, que a tot producte coterrani que hagi tingut el seu moment feliç cal procurar bastir-li una consagració inamovible.

AVIAT
SPENCER TRACY
BETTE DAVIS
20.000 ANOS
EN SING SING
SEGÚN LA OBRA DEL ALCAIDE LEWIS E. LAWES
El gran film Warner-Bros-First National

CAPITOL

èxit definitiu de la divertida paròdia de la vida romana de l'any 800 abans J. C.

ELI/A LANDI FOX

EL MARIDO DE LA AMAZONA

LES LLETRES

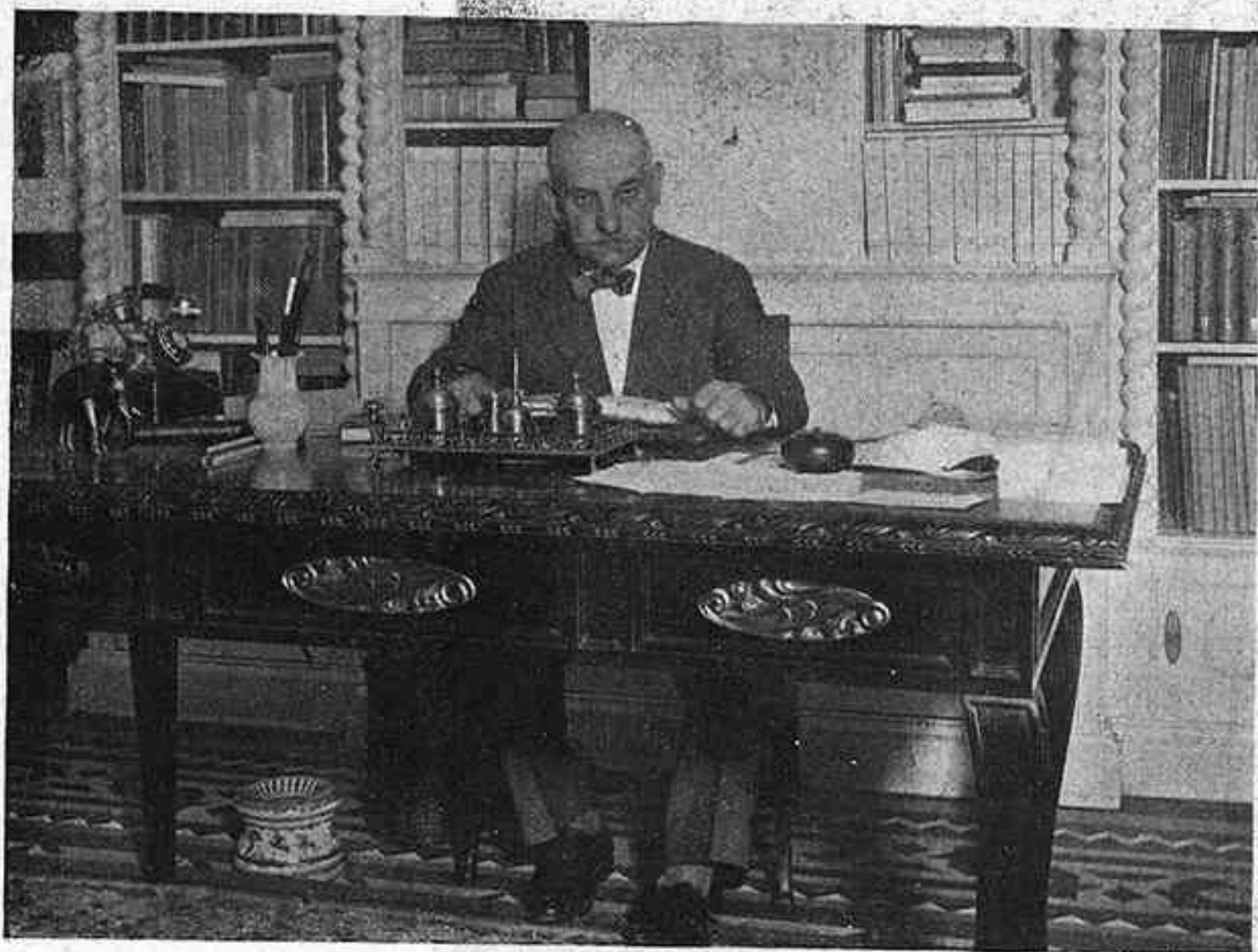
ELS LLIBRES

Francesc Trabal: "Hi ha homes que ploren perquè el Sol es pon"; **Pere Corominas:** "Pina, la italiana del dancing" (Edicions Proa)

No deixa d'ésser un curiós atzar que aquestes dues novel·les hagin sortit l'una darrera l'altra en la sèrie catalana de la Biblioteca "A Tot Vent".

Hi ha unes quantes semblances, entre elles, que en una lectura seguida es fan encara més marcades. Per exemple, tant l'una com l'altra es refereixen als amors d'un home madur, si no vell, envers una xicota jove. Els autors d'ambdues obres tenen la mateixa tirada a escometre el públic directament:

despreocupació davant dels temes que es proposa, no puc pas adherir-me a l'afirmació de Brunet quan qualifica l'obra de Trabal de «l'únic esforç que s'ha fet a Catalunya per modernitzar la novel·la i treure'n una substància nova». Trabal, que ja en la seva primera narració, *L'home que es va perdre*, s'apartava totalment del concepte antic i modern de la novel·la i es distingia per un abús gratuït de l'arbitrarietat, en *Judith* empenia el tema eròtic amb un accent

Pere Corominas

Trabal ho fa en un intermedí, Corominas abans d'alçar el teló de la seva narració. També cal remarcar que les dimensions materials dels dos llibres els fan més classificables, seguint la terminologia francesa, com a *novelles* que com a *romans*. I el mateix efecte de no ésser novel·la cap de les dues narracions el produeix també la manca gairebé absoluta de justificació psicològica dels personatges. Trabal s'empara en el seu humorisme, que de tan personal com és, sovint perd tota força damunt del lector; Pere Corominas deu excusar-se, a part dels mals de cap que li produïa en aquells dies «la defensa de l'alliberament del nostre país en el seu aspecte econòmic», en la limitada extensió del carnet de pell amb ribets daurats en el qual es va proposar d'encabir la història que ens explica d'una noia retirada per un amic jove i ric i que enganya i abandona el seu protector amb un altre amic vell.

Aquests dies deu ésser moda, segons a on, malparlar de la novel·la. Josep Pla i Manuel Brunet s'hi han posat amb una empenya decidida com totes les llurs, però que hom no pot pas assegurar si durarà gaire. Cal dir que els arguments que exhumem no m'han convençut pas gens, perquè són els mateixos que utilitzen tots els homes «pràctics» que no tenen temps ni ganes de llegir i que rebutgen indignats l'ofertament que els fa un llibreter. Manuel Brunet feia una sola excepció en la condemna en bloc de tota la novel·la catalana moderna. Aquesta singular distinció era atorgada a Francesc Trabal, per la seva obra novel·lística fins ara. Tret del *Quo vadis*, Sánchez? he llegit tota la producció del curiós humorista sabadellenc, i encara que no puc negar-li una vivacitat d'estil sovint divertida i una singular

original, molt més veï de la poesia i del somni que de la precisió psicològica de l'estil novel·lístic. En *Era una dona com les altres*, el tema i l'accent es normalitzaven i feien preveure la novel·la següent com un esforç fecund i gairebé definitiu, com la veritable novel·la que hom pot esperar de Trabal. En comptes d'això, ens ha dut aquesta història, mig grotesca, mig sentimental, que amb prou feines arriba a les dues-centes pàgines, i que malgrat això conté escenes i capítols sencers totalment inútils. El tema, narrativament, tanca moltes possibilitats, i podria haver estat contat amb una concisió mig irònica, mig sentimental, que ens fes adonar de tota la tristesa d'aquell home que plora perquè el Sol es pon. En comptes d'això, Trabal s'estima més fer damunt del canemà indecis de la seva narració unes quantes cabrioles que distreuen sense arribar a divertir. Aquella absurda pensada de disressar-se de carter, la visita de Càrol a l'hospici on està reclosa Fausta, la presentació totalment inútil de la cosina i d'altres personatges que Trabal escamoteja tranquil·lament quan no els necessita, tot plegat aigualen l'efecte que podrien produir fragments ben reeixits d'aquesta vulgar història del senyor que s'enamora de la minyona. El mateix intermedí, ultra distreure l'atenció del lector, li fa perdre l'interès: l'autor ensenya massa les cartes i hom el veu massa temptat per l'arbitrarietat. Quin interès hom pot tenir per uns personatges que fan, per absurd que sigui, el que llur autor decideixi, en una rauxa d'aquell humorisme sabadellenc que un dia caldrà examinar detingudament?

La història de Pere Corominas no pateix de sotragades violentes com la de Trabal. Una grisor mal maquillada de modernitat fa espessa la banalitat del tema. Ni us emociona el cas d'aquell vell *marcheur* que va als *meublés* amb les clientes de l'Excelsior i que té tanta sort amb una italiana retirada que li fa abandonar l'amic i l'acompanya cap a Itàlia, ni el cas d'aquesta manya minyona, que mor d'un gastament provocat i clandestí, arriba a donar-vos la sensació que us trobeu davant d'un personatge prou interessant perquè valgui la pena que us en contin la història. Al capdavant els senyors vells que van a ballar a l'Excelsior sovint fan més pena que altra cosa i les mossetes que ballen amb ells no acostumen tenir una vida interior massa complicada ni sentimental, i menys envers llurs grans protectors.

L'Enric del llibre de Pere Corominas, quan se li ha mort la Pina, també plora, com el Càrol de Trabal, perquè el Sol es pon. Però el plor d'aquests dos personatges ens deixa totalment freds, sense arribar a encomanar-se'ns. Un Duhamel hauria fet, amb el mateix argument, una obra plena d'emoció, nua de declamació i de retòrica, com de tombarelles i faccès. Pere Corominas, que en el seu pròleg dona copioses receptes i regles segures per a la producció literària, i que assegura que no ha escrit una novel·la verda ni rosa, en canvi s'ha llençat a fer-nos el panegíric d'una Pina de la qual ens diu, per exemple: «l'ambient del dancing l'embriagava en una deliquescència de sensacions indefinides, però que es mor sense que la comencem a conèixer; igual com aquell bon senyor Enric, que l'autor, que ho pot saber, assegura que no és ell, però al qual no podem atribuir cap fesomia ni tan sols—i això és més trist—cap mentalitat consistent».

L'il·lustre autor de *Pigmalió*—la seva millor novel·la fins ara—no deu haver pas pretès, en *Pina*, fer la pintura d'un ambient, ni d'uns personatges, sinó només explicar-nos una història banal embolicada en un tel finíssim de literatura: és just que els seus lectors i admiradors es considerin defraudats.

RAFAEL TASIS I MARCA

EVOLUCIÓ DE LA NOVEL·LA

De l'epopeia al lirisme

El mot *novella* i el concepte que representa, són d'una vaguetat immensa. Com a gènere, ens trobem davant d'un camp immens que s'estén al llarg de tota una cultura—la de l'Europa del Renaixement, la cultura humanística—i on s'apleguen coses tan diferents com *Gargantua*, *La Princesse de Clèves*, *Ulysses* i les obres d'Edgar Wallace. Es podrà objectar que són novel·les de tipus diferents, però en el fons cal reconèixer que no són sinó espècies i famílies d'un sol gènere narratiu, que més complex i universal que tots els altres gèneres literaris, aspira a reunir tot el que ha estat patrimoni d'aquests en temps anteriors.

Des dels començaments del segle passat, la novel·la ha anat envaint els camps dels altres gèneres literaris i els ha desposseït d'allò que els havia estat exclusiu, a la vegada que conqueria definitivament el públic, assolint la categoria de gènere propi del temps i arreconava lentament els competidors més temibles: la lírica i el teatre.

Realment, des de fa uns cent-cinquanta anys la novel·la ha guanyat terreny amb una celeritat fantàstica. Cap a l'any 1700 la novel·la encara era considerada un gènere inferior. Cert que s'havien escrit moltes grans novel·les—i moltes de dolentes també—, però davant de la novel·la i, en consideració, hi havia totes les espècies de poesia i el teatre. Al llarg del segle XVIII, la novel·la, en fer-se satírica i sentimental, es fa europea i arriba a interessar molta gent, preparant així el seu triomf en la centúria següent.

Fins llavors, fora de la intenció de l'autor i amb escasses excepcions, la novel·la no és sinó una prosificació popularitzant de la poesia èpica, rebaixament de l'epopeia i alhora una ampliació del conte, i així, entre *Orlando Furioso* i *Don Florisel de Niquea* o *Tirant lo Blanc*, no hi ha més diferència que la que imposa la qualitat literària de cada una d'aquestes obres. L'acció és el tot, i quan no està constituïda pel seguit d'aventures que formen una novel·la de cavalleries, és un conte més llarg, on les converses que sols s'hi esmentaven apareixen reproduïdes extensament. Però fet i fet la novel·la és essencialment una narració i els personatges els coneixem gairebé exclusivament pel que l'autor ens en diu. Sols en comptades novel·les—el *Quijote*, per exemple—, els personatges ens són oferts amb una certa independència. Al costat de la narració de les seves gestes hi ha uns certs moments en què l'autor els deixa en relativa llibertat, però fora d'aquests moments obeeixen l'imperatiu que imposa la voluntat del seu autor.

La Princesse de Clèves és un dels primers assaigs d'exposar uns personatges interessants no per les seves aventures espirituals. En realitat, no és més que l'anovellament d'un fragment de qualsevol moralista del temps. Els personatges es van alliberant del seu creador, i ens ensenya ja una part del seu mecanisme intern. Ha nascut el *roman psychologique*, que viurà constantment sota el signe de La Rochefoucauld i de Racine. Es a dir, que serà una visió fragmentària dels personatges, on el novel·lista n'escollirà l'angle i el tema.

El segle XVIII i la seva filosofia produeixen un retard i es torna a la narració, greuge que caldrà carregar a Rousseau i a Voltaire. Les seves disquisicions fan perdre interès pels personatges. Cal arribar al romanticisme per a trobar altre cop l'interès per l'*homo fictus* en ell mateix, encara que resulti un xic deformant en funció dels espasmes a què tan propiç són els romàntics. *Oberman* i *René* són ja dos intents d'alliberament relatiu del personatge i de preocupació pel seu joc psicològic. Stendhal serà, fins a l'aparició de Dostoïevski, l'home que millor ha comprès aquesta necessitat d'exposar les seves criatures. Balzac, com Dickens, com Thackeray, és un narrador i alhora un fullonista genial. Balzac ara ens sembla força ensoportat i fins i tot infantil. Les seves creacions són excessivament inerts, mortes de dins. Dickens es salva molt més pel seu humorisme, per aquella genial manera de copsar el ridícul de les coses vulgars i genials i per la bona fe i el sentimentalisme, que traspuja tota la seva obra.

De Dostoïevski ençà la novel·la canvia totalment d'aspecte. Els personatges, que fins llavors eren tots d'una peça, mostren ara uns profunditats en la seva estructura espiritual veritablement insospitades, i a més del que us en diu l'autor hi ha un fons de coses indefinibles i inexplorades que no s'arriba a conèixer. Proust donarà una forma a tot això i la seva influència en la novel·la de la nostra època serà decisiva.

Amb Proust entra, alhora que aquest es perit totalitari, un altre element decisiu per a la sort de la novel·la contemporània: el lirisme. Poesia i novel·la es barregen d'una manera decisiva. Necessàriament, en entrar dins dels personatges d'una manera que aspira a ésser completa, cal fer un lloc a l'element més personal i poètic de l'objecte novel·lat, i aquest, en contacte amb la peculiar capacitat emotiva del novel·lista, ens dona com a resultat el tipus de novel·la d'una Virginia Woolf, d'un Jean Giraudoux, novel·la on l'acció s'ha diluït sota el diluvi de sentiments i d'intuïcions vagues i confuses dels personatges, i de la comunió d'aquests amb tots els éssers del món, inerts o vivents. I així Virginia Woolf dirà en un dels seus darrers escrits, la *Lletra a un poeta jove*, que està abojament gelosa dels poetes.

Amb això el cicle de la novel·la arriba al punt de màxim allunyament del seu origen: la crònica, la narració estricta, l'epopeia prosificada.

Ara, entre poesia lírica i novel·la hi ha ben poca diferència, sols la que dona una major extensió material i l'ús de la prosa com a mitjà. I això darrer, en els temps que correm, no pot servir de diferència, des dels temps en què el vers ha desaparegut gairebé completament de la poesia.

RAMON ESQUERRA

Un present que us farà quedar bé.
Visiteu les GALERIES SYRA

UNA VIDA EXEMPLAR

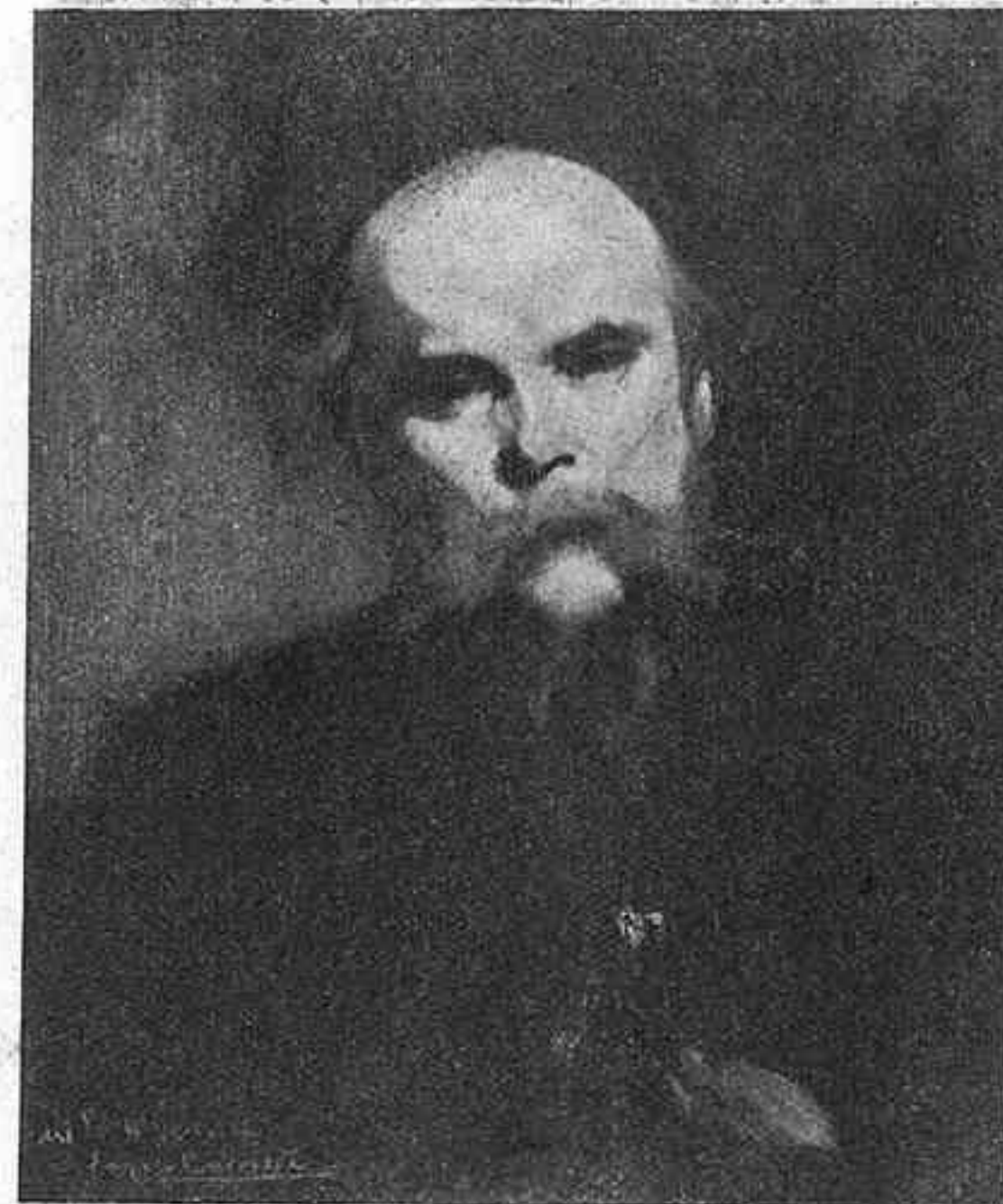
Paul Verlaine

François Porché, amb el seu *Verlaine tel qu'il fut*, ha escrit un llibre que ha produït comentaris apassionats. Uns amics de Verlaine han volgut adreçar-ho. No obstant, François Porché ha descobert ben pocs detalls importants de la vida de Verlaine. Hom havia parlat bé prou del seu alcoholisme, dels seus atacs de furor; dels maltractes a la seva muller i a la seva mare; hom havia parlat prou dels seus excessos eròtics, de les seves desviacions se-

Aquesta estampa de Verlaine no deixava de tenir la seva suggestió, el seu encís diabòlic. Més d'un poeta potser no massa autèntic n'ha esdevingut la víctima, o hi ha trobat, davant d'ell mateix i davant de la societat, una patent de cors. Creure's genial com Verlaine ha estat per a certs artistes la justificació de la seva mandra o dels seus desordres.

Deixar-se arrossegar per tots els vicis, per l'alcohol, per tota mena d'excessos sexuals, ha estat per altres un motiu suficient de creure's un nou poeta saturnià, gran en l'abjecció i en la tristesa. I cert que no n'han mancat que a la fi s'han trobat, com Verlaine, sense altre recurs que un pobre llit d'hospital, però sense la glòria de Verlaine i sense haver escrit res, a desgrat de totes les absents i de totes les disbauxes, que s'assembla a un poema verlianià.

El llibre de Porché arruïna completament aquesta llegenda magnífica i romàntica i, en el fons, ben malsana de Verlaine. Porché demostra que en els desordres i violències de Verlaine no hi ha res de revoltat i de romàntic, ans un obscur impuls patològic barrejat amb moltes prevencions burgeses i amb molta hipocresia; que en els seus amors hi havia molt de vergonyós i molt d'horrible i que, especialment en els darrers anys, adreçava la beutat física que ennobleix el gest fecund de l'espècie fallava d'una manera repulsiu. Reduïx als seus límits estrictes, ben burgesos i mesurats, la seva conversió, i n'evapora la santedat verlianià. I mostra en fi com les absents de Verlaine, que han

Verlaine, per Carrière

xuals, de les seves presons, dels seus hospitalis, de la seva conversió religiosa, ben inútil des del punt de mira de redempció moral. Si totes les dades essencials de la vida de Verlaine eren conegudes, quina ha estat, doncs, la causa de la curiositat i de l'escàndol que ha provocat el llibre de François Porché?

La curiositat és deguda sobretot al fet que damunt d'aquestes dades François Porché ha sabut bastir la psicologia de Verlaine; ens ha ofert la figura completa de l'home i de l'artista, amb tot el que tenia de monstruós i de diví; i ens ha mostrat de quina matèria sovint immunda eren arrencats els seus arpegis més graciosos i delicats. Porché, altrament, ha infós a la seva biografia de Verlaine l'interès—però pel clixé—d'una novel·la: d'una d'aquelles novel·les en què l'ambient i els personatges de segon pla són normals, ben observats, d'un veritable realisme i, en canvi, el protagonista voreja l'anormalitat, l'extraordinari, amb la fúria i la puixança de les seves passions. No hi ha res, però, d'inventat, de fantasiós en aquesta novel·la de Verlaine. Porché no aventura cap suposició, cap marca psicològica que no sigui fonamentada en un fet comprovat. La documentació, sobretot, és verament conscienciosa. Revela una minuciosa i pacient tasca preparatòria. És això el que la diferència d'una biografia novel·lada. Altrament hi ha un notable esperit crític a establir i relacionar els fets, una gran i admirable lucidesa a extreure'n el sentit. Per damunt de tota consideració, Porché és sent atret per la gran flama de la veritat. Sigui quina sigui la conclusió, per abominable que Verlaine, com a home, en resulti, Porché mai no deixa de sentir admiració per al poeta. Diríem que aquesta admiració s'engrandeix pel contrast.

Per què, doncs, si el llibre no descobreix res de nou, si Porché no fa altra cosa que perseguir la veritat, ha escandalitzat i ha indignat? Simplement, perquè amb aquestes veritats abominables havia estat fabricada una llegenda poètica i terrible de Verlaine. Els seus excessos encarnaven l'esperit antiburgès de revolta. De les seves libacions fluïa la seva inspiració poètica. La seva flama faunesca ressuscitava tota la Gràcia clàssica, amb Venus i Ganímedes. I alhora la seva conversió el feia esdevenir un Sant Paul Verlaine que reverdia el misticisme. Pagà i cristià, sant i pecador alhora, voltat de glòria i enfonsat en la misèria, havia estat fàcil amb això bastir la llegenda d'una vida que, en la seva turbulència i en la seva sobrecitació, depassava la comuna mesura de l'humà.

produït tota una literatura decadent, desaprovesiva i morbosa, no van alimentar pas la seva inspiració, ans van ésser la causa de moltes temporades d'un total embrutiment, que van llevar lucidesa, coherència i profunditat a la seva obra i que, en definitiva, van arruïnar precoçment la seva intel·ligència.

Que Verlaine no podia ésser d'altra manera? El mateix Porché assenyala els esforços fallats de Verlaine per a contenir-se. La seva voluntat inútil. La fatal atracció irresistible de l'alcohol i de la carn. Els penediments infucunds de les violències contra la seva mare. El pòsit de descontent i de tristesa que tot plegat deixava en el fons de la seva ànima. Altrament, hom admet molt bé que en la base de la formació d'un gran artista hi ha moltes vegades una tara fisiològica o moral. Però la vida abominable de Verlaine, idealitzada pel prestigi del seu art, encoratjava a aprofundir aquestes tares, a fer-ne una clínica exhibició com si fossin un honor o una glòria. I el que cal és convèncer-se que ningú no és gran escriptor, gran artista, per la magnitud i profunditat d'aquestes tares—el món és ple de tarats que no passen d'ésser uns ximples—, ans per la força amb què hom les sapiga superar o sublimar com és ara moda de dir. Tal és l'exemplaritat que amaga l'obra nua i crua de Porché. Potser més d'un poeta o artista maleït s'hauria salvat, d'haver-la coneguda a temps o d'haver presentat la veritat que revela.

DOMÈNEC GUANSE

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

El millor assortit en
LLIBRES ESCOLARS, FRANCESOS, DICCIONARIS, etc., etc.

Librairie **LOUIS BERGÉ**
Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

Acaba de sortir
LA MEDICINA CATALANA
Portantveu de l'Ocitània Mèdica
150 pàgines de text - 25 gravats
Preu: 2'50 ptes.
Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

LLIBRES D'ESCOLA ESTRANGERS

Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

GUTENBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques
Aguillers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions PROJECTOR

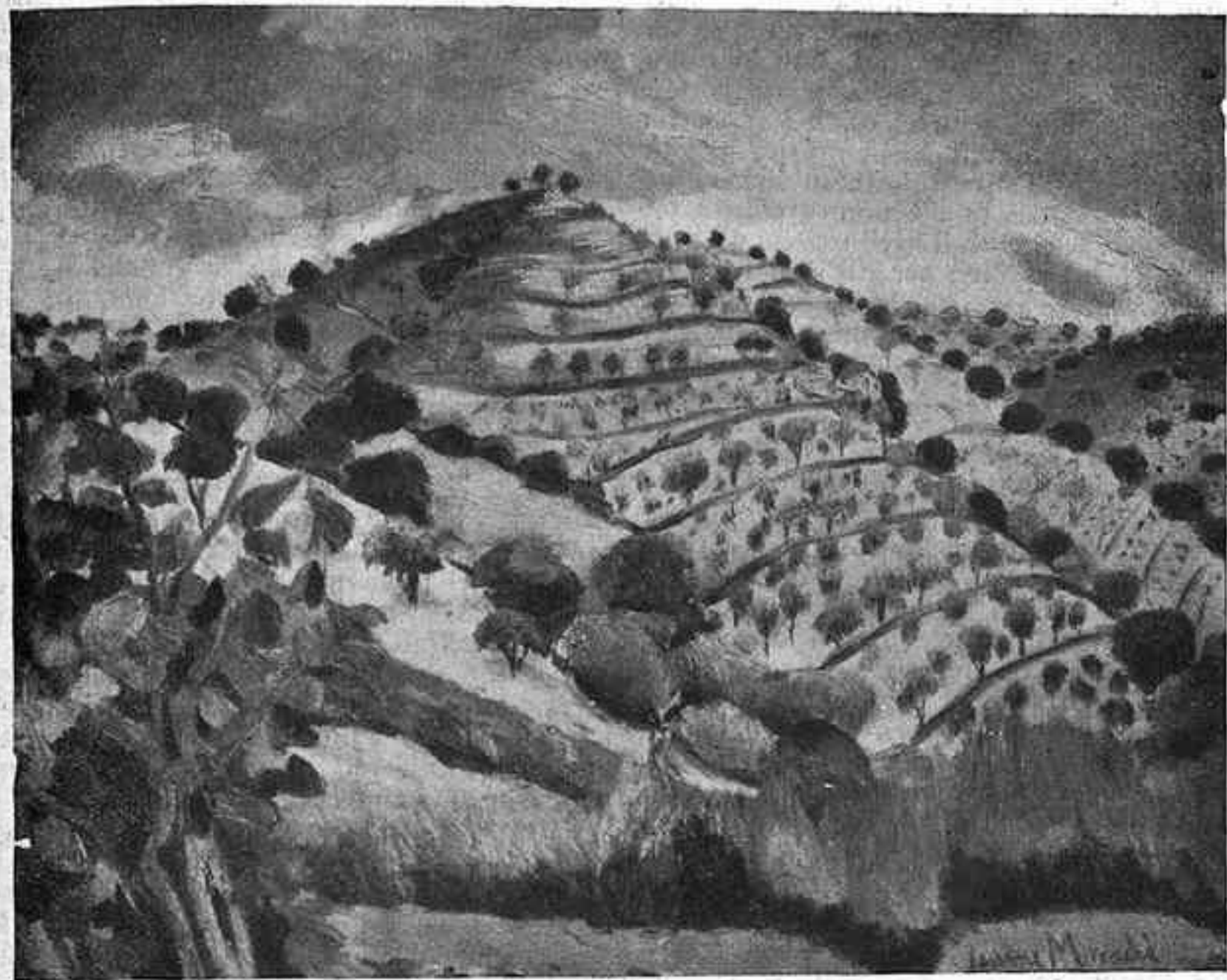
Les Arts i els Artistes (La Pinacoteca)

En general, la XIX.ª Exposició de Les Arts i els Artistes és una pinzellada intel·ligent saturada de discreció. No produeix cap gran novetat ni cap moment felicíssim. Tota la mesura personal hi és abocada com si presidís un esperit de companyonia tendint a igualar les possibilitats de tots els membres

trobar amb el fons de roca viva, impenetrable misteri descobert per la unció del psicòleg de la vinya, del casolot, enorme transcriptor en noble matèria del signe topogràfic artísticament explotat.

I el retrat de nena obra de Joaquim Sunyer és un capet que val una sala, que té l'endoliment d'un fervor, la transparència d'una vida i la consagració de la realitat pintada una mica a part de la pintura.

Els dibuixos de Ràfols i de Pere Ynglada,

Jaume Mercadé — Paisatge

que componen el conjunt, i en aquest aspecte posseeix un valor de contemplació que no sempre s'obté en semblants circumstàncies.

Assenyalem aquest fet amb tota la intenció, per entendre que si, com és lògic, un aplec pictòric i premeditat és constituït, no és pas per a satisfer apetències de superacions sobre veïns de catàleg.

Entenem que per sobre de tot ha d'existir aquesta honradesa que projecti molt lluny tota baixa idea de cercar per un mitjà qual-sevol una obra que aixafi una amable norma constituïda.

En un poble com el nostre, on molt sovint una empena de les sangs fa possibles enormes elucubracions en tots sentits, fa un gran efecte observar una col·lecció exposada amb un criteri d'anti-geni.

L'exposició sota aquest punt de partida excel·leix en algun nom i n'ensorra, molt elegantment, algun altre en pintura dubtosa.

Francesc Labarta és un dels darrers. La seva figura *Rosa i negre* és un conjunt considerable d'emmalaltiments. Pintura que sembla denotar desfocaments que oscil·len en intensitat entre un tros de propaganda nord-americana i un superficial estudi de qualitats anímiques en una persona glacial, tot plegat enmig d'un color fàcil i embrutat, sostingut per una tècnica llarga. Són molt més sentides les petites notes de paisatge que exposa conjuntament.

Carles, el gran senyor Domènec Carles, té a La Pinacoteca un magnífic botó de mostra de les seves flors. Tela executada amb fuga i equilibri i una màxima justesa de valors, denota el vigorós poder de l'autor i, així, sembla agafar la flor en el moment culminant en què troba el grau suprem d'èsser degut al fet que ja té del gerro que la guarda la impressió de la familiaritat.

Els dos paisatges d'Oleguer Junyent, el de Tossa molt per sobre del de la font, són com les flors de Carles. Seguretat, tradició i, amb la seva especial manera, un transplament geogràfic amb simple facilitat de pintor, tot i creure que en aquesta ocasió s'afuixa el seu persistent sistema de gran força.

Indubtablement, Ignasi Mallol s'enduu la medalla de l'ofici. El paisatge de més grosses proporcions és una tela on juguen prou les gales necessàries del pintor que posseeix tots els secrets de l'alquímia i que ho acompanya d'una lleu poesia de tarda i d'una general exaltació vers un definitiu fi d'acte bucòlic com ho hauria fet un Rousseau si hagués arribat a ésser influenciat per la costellada a la brasa catalana.

Joaquim Mombrú, Enric Ricart i Iu Pascual fan el paper de discrets, particularment Pascual, que en el seu *Camí de Cudella* no aporta el gran resultat que era d'esperar si és té en compte que posava en joc tots els elements més estudiats i aprofundits que ha anat executant sense parar en les seves obres de les solemnitats paisatgístiques de Catalunya.

Fa temps que sobre la personalitat de Jaume Mercadé venim exposant una sèrie d'idees. La nostra constància és parella a la d'ell d'anar-se prodigant en l'expressió del punt dolç de la pintura. Ara ens tornem a

tot i llur interès, queden separats de la sala i des de tots els punts de vista insuficients si es pensa amb una exposició de les Arts i els Artistes.

L'escultura de Casanoves i la de Dunyac són respectivament un bronze i un marbre digníssims, que tenen en contra la manca d'assistència escultòrica que sofreixen els casos semblants en què lluiten en una numèrica desproporció amb la pintura que fa produir un veritable descentrament d'espècie.

Gustau Cochet (Syra)

El pintor Cochet exposa una trentena llarga d'obres executades a l'Amèrica del Sud, Mallorca i Barcelona, dominant més les de procedència americana, que són les que ofereixen un interès superior lligat amb la pin-

Domènec Carles — Flors

tura i amb la novetat del paisatge llunyà transplantat per un nadiu.

El paisatge americà es comprèn. Va veulat d'una ponderació de verds que de seguida subserrirem com autèntics i s'hi endevina un esforç patriòtic que, de braçet a l'interès propi de la pintura de Cochet, pren proporcions de gran il·lusió, argument que fa completar un títol d'excel·lent artista corroborat pels reeixits retrats que en nombre de tres exposa a les galeries del carrer de la Diputació.

ENRIC F. GUAL

"Art"

Ha sortit ja fa uns dies — i l'hem rebut no en fa tants — el primer número de la revista *Art*, dirigida per Joan Merli i editada per la Junta Municipal d'Exposicions d'Art.

I acabem de llegir que una mica abans d'acabar aquest mes d'octubre, ja haurà aparegut el número corresponent al de novembre.

Tal com feia preveure el que era sabut d'aquesta revista, té una semblança d'orientació, materialment parlant, amb *Cahiers d'Art*, i potser encara més que aquesta dona importància a la part gràfica. En efecte, aquest primer número conté quatre estudis: *Picasso i Barcelona*, per Rafael Benet; *Xavier Nogué, decorador*, per Josep Llorens i Artigas; *El pintor Feliu Elias*, per Joan Cortès i Vidal; *La pintura d'Ignasi Mallol*, per Josep Maria Capdevila; una crònica d'una pàgina, i un article signat amb les inicials del director de la revista, el qual és a la vegada secretari de la J. M. d'E. d'A., assenyalant la manca d'un local per a exposicions. Es a dir, que de les 32 pàgines, sols unes 8 són de text; tota la resta, d'il·lustracions. I el tot sobre un excel·lent paper a propòsit perquè una tan copiosa part gràfica sigui presentada amb dignitat.

Hom podrà o no podrà — no té cap mena d'importància — subscriure les opinions dels col·laboradors; també, segons el gust de cada u, hom pot imaginar solucions de compaginació diferents de les adoptades; àdhuc li serà possible de preferir una altra orientació de la revista. Però cal reconèixer que *Art* ha vingut realment a exercir una funció llàstimosament desatessa, a omplir en la bibliografia de publicacions periòdiques catalanes una llacuna vergonyosa.

L'article de J. M. més amunt esmentat en donar el sumari d'aquest número, crida així mateix l'atenció sobre una llacuna molt de notar en una ciutat com Barcelona, d'una densitat artística tan evident. Es refereix a la manca d'un local *ad hoc* per a la celebració de les exposicions oficials anuals que a Barcelona no han conegut altra interrupció, d'ençà que foren començades, que la dels temps de la dictadura.

No es tracta ara de discutir si cal o no cal que tals exposicions es facin. Menys encara de discutir si l'actual organització és encertada. Quan l'ocasió s'ho ha portat, des de MIRADOR s'ha opinat sobre aquesta qüestió. Com també s'hi ha remarcat la sordidesa de la instabilitat de l'exposició de la primavera d'enguany, i de la qual l'autor es justifica en l'article que comentem.

Evidentment, J. M. té raó de sobres. No parlem de si és necessari o no ho és que es celebren exposicions anuals; però és evident que si se'n celebren, ho siguin en un local decent i de condicions adequades.

J. M. exposa una solució, proposada ja en 1932, i que encara no ha estat duta a la pràctica. Aquell any, l'Exposició de Primavera tingué lloc en aquell insuportable Palau Nacional de Montjuïc, i enguany en un tros del Palau de Projeccions, arreglat a corre-cuita, mancat de tota condició, i bastant tronat per acabar-ho d'adobar.

Es tracta d'un pavelló desmuntable, possible d'instalar per tant allà on convingui, a Barcelona o fora d'ella. Ja hem dit que no era el cas de parlar de la conveniència de les exposicions anuals. En principi, ens decantem envers ella; en la pràctica, hem fet ben desinteressadament les observacions que hem cregut oportunes. I avui afegim que, si cal seguir organitzant exposicions oficials cada any, sembla millor la solució, restada enlaire, del pavelló desmuntable, que no pas l'habilitació, sempre defectuosa, d'algun dels edificis actualment existents a Barcelona.

I per acabar parlant de la revista *Art*, objecte d'aquesta nota que una digressió marginal ha desviat una mica de la intenció original, no li desitgem altra cosa sinó una llarga vida i ben lliure de les angúnies que solen ésser l'acompanyament de tota empresa desinteressada.

El seu caràcter mig oficial pot ésser-li un element de vida; ara que tant de bo aquest caràcter no li llevi llibertat.

FIGURES

Josep Obiols, pintor

L'activitat de Josep Obiols com a il·lustrador i com a decorador és prou coneguda de tots, per bé que no estigué situada al lloc que li pertany, després d'haver-hi dedicat tot el seu temps i d'haver arribat a la consideració que els seus mèrits li han meregut.

Josep Obiols hauria de tenir un lloc a

severitat traduïda en un to senyorial. El mateix si es tracta dels afores de Barcelona, del Montseny o del paisatge igualadí, Josep Obiols sap projectar-hi la seva personalitat, plena de qualitats que fan d'aquestes pintures una pintura seriosa i digna, la qual està molt lluny dels «aficionarismes» que patim.

Josep Obiols — Tres Torres

Catalunya, que si bé ha assolit de dret, caldria que li fos confirmat de fet.

Malauradament, però, encara som un país pobre i els nostres artistes, els bons, els que sacrifiquen una vida pel millorament de l'art i per l'enlairament de la nostra espiritualitat, estan condemnats a una vida precària, per a fer perdonar, com si fos un acte de contrició, la indiferència de la majoria dels nostres compatriotes envers les coses de l'esperit.

Josep Obiols, doncs, il·lustrador, al qual tant deuen les publicacions catalanes, el decorador per excel·lència, que ha sabut lligar la seva vida quotidiana amb el seu art, que sense trasbalsos ens han anat enriquint amb una sèrie de decoracions que l'honoren, aquest artista, repetim, s'havia resistit a la pintura de cavallet, com si aquesta fos oposada al seu temperament.

L'any 1920 exposava unes pintures a l'Exposició de Primavera, amb l'Agrupació Courbet; aquestes pintures, però, no entraven en el concepte que es té de la pintura de cavallet.

En aquests darrers temps, s'ha deixat temptar per aquesta activitat i és d'aquesta obra poc coneguda que avui parlem.

En Josep Obiols, malgrat el seu coneixement del dibuix i del color; en lloc de llençar-se de ple a l'expressió de les seves obres, amb aquella fuga que li permetria el seu saber, ho ha fet contentant-se i estudiant la tècnica com aquell que agafa els pinzells per primera vegada, començant aquest treball amb una humilitat i una honestat a les quals aquí, on tothom prescindeix d'aprenentatges i disciplines, no estem gaire acostumats.

D'aquesta pintura de l'Obiols, paisatges la majoria, l'anècdota en resta exclosa, i fins i tot, quant a la llum, es diria que l'artista ha triat aquella hora que menys permet els contrastos. Els grisos són els que dominen la paleta, i els verds i ocres d'aquests paisatges hi són tan matisats, hi prenen uns tons tan personals, que desapareixen davant l'objectivitat del paisatge.

En els seus paisatges, Obiols sembla preferir la llum dels cels ennuvolats, sense portar-lo cap a un dramatism, donant-los una

Els grisos obtinguts per les seves darreres obres ho són en la lluminositat dels seus grisos, els quals ha arribat a dominar obtenint harmonies que li permeten d'expressar una gran gamma de valors reflectidors de les dots naturals d'aquest artista.

Aquestes obres amarares de sinceritat són dites senzillament; cada vegada, però, més sàviament.

En l'obra d'Obiols no hi cerquem ingenuïtats; l'artista, modest en excés, creiem

Josep Obiols, per Francesc Domingo

nosaltres, sap adonar-se, però, del que sap i del seu valor.

No volem aturar-nos a fer la crítica de l'obra pictòrica de Josep Obiols, sinó assenyalar-la a la general atenció.

Esperem que ben aviat serà celebrada una exposició d'aquestes obres, i llavors la crítica lliurement podrà estudiar-ne les seves moltes virtuts.

JOSEP LLORENS I ARTIGAS

ACADEMIA D'IVORI
DIBUIX I PINTURA
DIRECTOR: JOAN VILA-D'IVORI
Preparació per a les Escoles d'Enginyers,
Arquitectes i Belles Arts
Fontanella, 9, 3.ª, 2.ª - BARCELONA

VIATGES VIAJES
CATALONIA
SAGARO
VIATGES IBERIA S.A.
VIATGES IBERIA S.A.
VIATGES IBERIA S.A.

raspalls per a tots els usos

articles de neteja — objectes per a presents

rambla catalunya, 40

Un fill...

Farina Lacteada Nestlé, aliment complet, ric en vitamines i sals minerals, li subministrarà abundants forces de reserva per a totes les exigències orgàniques del seu estat, contribuint al fàcil i normal desenvolupament del fill que amb tanta il·lusió espera.

Demani avui mateix a Societat Nestlé A. E. P. A., Via Lactiana, 41, Barcelona, una mostra de Farina Lacteada Nestlé i un exemplar del follet "A la futura mare". (B 32)

PUBLICITAT

MUSICA I RADIO

La 300.ª audició de l'Orquestra Pau Casals

A qualsevol que parleva de Pau Casals, us respondrà: «Es el primer violoncellista del món. Cap com ell!» Però d'això, tot i ésser indiscutible, no és pas del que vull parlar avui, sinó d'una obra seva la realització de la qual somiava feia temps. Puc donar fe que un matí d'un dia de l'any 1911, a casa d'Enric Granados, que aleshores vivia al carrer d'Aragó cantonada Claris, Pau Casals digué:

«El meu ideal no fóra altre que crear una orquestra per a Catalunya. Voldria, entenc bé, crear, i no imitar, la fundació d'una orquestra.»

Amb els anys he après de conèixer millor la diferència que feia remarcar Pau Casals entre crear i imitar. Més que en els diccionaris, l'he après en els concerts i en les representacions líriques.

Passaren els anys, i al gran violoncellista no li passava la dèria de voler crear una orquestra. Vingué l'espectacle incivil de la guerra europea, l'aparició del nou ric, la creació de títols nobiliaris i concessió de grans creus al millor posterior... Els temps no semblaven els més a propòsit per a fundar el que Pau Casals desitjava.

Així i tot, i contra l'opinió dels que el titllaven d'illús, Pau Casals, rodejat d'uns quants elements de la vella guàrdia de l'Associació Wagneriana, i amb ell el gran lluitador Joaquim Pena, designat per al secretariat, fundava en 1920 l'Orquestra que porta el seu nom.

Començar les actuacions vol dir començar el calvari. Cal cercar entusiastes i aficionats, i s'organitza també la càrrega del bon senyor que estigui disposat a acudir als concerts tal com assisteix al Liceu. Els primers anys són, econòmicament, un daltabaix. Molts que havien promès ajudar En Casals, es fan enrera: ja tenen prou música amb la pianola comprada amb els beneficis de la guerra. Però l'animador no es descoratja i amb tenacitat inigualable construeix amb la seva Orquestra una mena de cleda gràcies a la qual s'impedeix que la bona música es retiri de Barcelona.

Des d'aquell 1920 a la tardor de 1933, Pau Casals — a més a més de crear l'Associació Obrera de Concerts, model d'auditoris — ha organitzat tres-centes audicions de la seva Orquestra.

Abans, he parlat de calvari; ara, he de dir que aquest no fou sols econòmic. També en varen formar part les enveges, les ximpleries i les conxorxes per a enfonsar l'obra benemèrita de Pau Casals.

Per damunt de l'escassa protecció que trobava, hi havia sempre l'aportació del mestre. Cal que tothom ho sapiga: mantenir la seva Orquestra costa a Pau Casals, de la seva butxaca particular, dos milions de pessetes! Els membres del Patronat de l'Orquestra poden testimoniar que l'insigne violoncellista no ha demanat mai que li fos reemborsada, ni parcialment, aquesta elevada quantitat.

Dos milions de pessetes!
—Bé — afegeixen els que volen fer el viu —, i el seu sou com a director de l'Orquestra?

La pregunta, tant si és maliciosa com si és ingènua, és totalment fora de lloc: Pau Casals no ha cobrat mai ni un cèntim, ni de les actuacions de l'Orquestra, ni de les de l'Associació Obrera de Concerts.

A la fi, ja ho veieu, Pau Casals s'ha sortit amb la seva, a costa de tots els sacrificis, i ha acabat imposant-se a una ciutat que se li resistia.

—Com a director, no acabem d'entendre'l — sentieu dir.
—Entendre'l! Els seus entusiastes podiem contestar:

—Cal aprendre a entendre'l. Jo no entenc el grec, i em guardaré prou bé de negar-li valor.

Després de l'heroisme sostingut any darrera any, dia darrera dia, han vingut els temps victoriosos. Després dels seus triomfs a Barcelona, París va consagrar la vèlua de l'Orquestra. Ara, ja ho heu vist, la imponent commemoració, al Palau de la Música Catalana de la 300.ª audició.

Jo voldria que l'admiraçió ciutadana fos testimoniada, i com més aviat millor, a Pau Casals, el català més conegut arreu del món, que ha representat més internacionalment i més alt ha posat el nom de Catalunya.

Això, que és tasca de tots, ho és encara

met i més altament ha posat el nom de Catalunya.

Es completament fora de lloc jutjar el gran artista: ja es troba jutjat per tot el món, i nosaltres catalans, demés del judici unànime que Casals ha meregut universalment fet i que encara està disposat a fer per la cultura musical de Catalunya.

Pau Casals

I dit tot això, donada la fama que tinc, ha fet per la cultura musical de Catalunya, vull acabar contant una anècdota, que em va explicar el mateix Casals en aquell petit saló de casa seva, en les parets del qual hi ha l'Aqüeducte de Segòvia del gran Dario de Regoyos; el retrat que Ignacio Zuloaga va fer del Buñolero, un torero que obría el toril de la vella plaça de Madrid; el retrat del mateix Casals obra de Carrière; aquell saló on en el qual el nostre gran artista guarda una reliquia que li va oferir un admirador vienès: un fragment del llit on va morir Beethoven.

Pau Casals, després d'ensenyar-me un àlbum que conté dos-cents dibuixos de Fortuny, comprat a bon preu i no fent l'usurer, a una família arruïnada el nom de la qual Casals no ha dit mai a ningú, m'explicà, una tarda:

—Cap allà l'any 1912, em trobava amb Richard Strauss a París. Dirigit per ell, jo havia interpretat la part de violoncel del seu *Don Quixot*. Una nit que vàrem anar a l'Odéon a veure *L'Arlesienne*, en arribar a aquella escena del quart acte, la dels vells, en què Bizet es vessa en un sublim *adagietto*, Strauss, agafant-me nerviosament pel braç i amb les llàgrimes rodolant-li cara avall, em va dir: «Pensar que jo no podré arribar mai a compondre un *adagietto* com aquest!» I això ho deia qui ja havia meravellat amb l'*adagio* de la *Sinfonia domèstica*!

Corresponent a aquesta anècdota, n'hi vaig voler contar una altra, de quan amb Carles Vallin i Joan Mestres vàrem anar, pel març de 1925, a Reus a esperar Strauss que venia de Madrid a dirigir uns concerts seus.

Vaig anunciar a Strauss que al Liceu dirigiria l'Orquestra del seu amic Casals. L'autor d'*El Cavaller de la Rosa* em va dir:

—Mireu, l'any 1910, a Nova York, vàreu dirigir la primera audició de *Don Quixot*, amb Pau Casals actuant de violoncel solista. El triomf va ésser esplèndid. Us asseguro que des d'aleshores no he tornat a escoltar mai més la meua obra com jo he somiat.

Per la meua banda, no podria dir si admiro més el Casals artista o el Casals home. Tots dos, que són un, em semblen extraordinaris.

Estic segur que un dia me'l trobaré al carrer o a la platja de Sant Salvador, i em dirà:

—Sabeu què m'ha passat amb el meu violoncel? Doncs, que des d'aquest matí, parla!

RAFAEL MORAGAS

NOTES DE RADIO

La Conferència d'Amsterdam

Mentre ha durat, s'ha volgut guardar un gran secret sobre les deliberacions de la Conferència d'Amsterdam, de la qual els escèptics han dit que donaria uns resultats tan poc definitius com la de Lucerna.

La primera de les dues comissions de la Conferència havia de decidir algunes modalitats de l'aplicació del pla de Lucerna; i completar aquest establiment definitivament l'estatut de les ones llargues. Però entre la Conferència de Lucerna i la d'Amsterdam han tingut lloc alguns fets consumats que no se sap si hauran estat sancionats o invalidats.

La segona comissió, dita d'organització, ha hagut d'ocupar-se de les queixes d'Àustria per la propaganda hitleriana, que constitueix una violació moral de territori. La impressió era que els reunits a Amsterdam trobaven la qüestió massa carregada de dinamita diplomàtica per a decidir-se a presentar un blasme als representants alemanys; la comissió es decantava envers una decisió vaga i general que no comportava sancions de cap mena: prohibició a tot país de ficar-se per mitjà de la ràdio en les qüestions interiors d'un altre país.

Probablement, la tasca més seriosa i eficient realitzada a Amsterdam haurà estat la dels bescanvis internacionals, dels quals ja hem dit alguna cosa en números anteriors. Aquesta qüestió no té solament una importància tècnica pel que fa als procediments de transmissió, sinó que comporta una confrontació de programes i l'establiment d'un pla previ d'audicions, ja que cal trobar programes de prou qualitat per a interessar un públic internacional, i, naturalment, una improvisació en aquest camp no pot donar resultats satisfactoris.

La ràdio a Alemanya

En el nou edifici berlinès de la radiodifusió, el gran auditorium té les següents dimensions: longitud, 43 metres; amplada, 30 metres; altura, 15 metres. La part de l'estudi destinada a l'orquestra o al cor té parets que tornen el so, mentre que les altres parets, sobretot la del fons, és «ensorrida». De totes maneres, encara s'estudia el revestiment d'aquestes parets, a fi de determinar experimentalment quines altres parts de la sala caldrà ensordir.

L'estació de Breslau, que data de 1926, ha estat engrandida amb dues sales més d'emissió.

A més a més d'aquestes modificacions locals, es troba en vies de realització un pla de transformació de nombroses estacions, modificant la potència de moltes d'elles, suprimint algunes emissores i reorganitzant llur distribució en xarxes radiofòniques. El director de les emissores del Reich, Hadamowsky, ha declarat recentment que per ara no es va a una centralització absoluta de la ràdio alemanya, però bé que la Deutschesender de Königswusterhausen sigui cada dia més l'estació central. És compta que per any nou ja estarà acabada la reorganització de la radiodifusió alemanya.

Radiofonia portuguesa

Sembla que a la fi els portuguesos es decideixen a crear una xarxa de la radiofonia portuguesa. Aquest mes ha estat inaugurada una nova estació que treballa a 20 kw., però la potència de la qual podrà elevar-se a 100 kw., i a 201 metres, que més endavant seran 470,9 metres i aleshores aquella longitud d'ona serà utilitzada per una estació que s'ha de construir al sud de Portugal. També es projecta la construcció d'una emissor nacional i una altra de destinada a emetre per a les colònies portugueses.

—Veig que has emperaperat el menjador. Però, per què has clavet el paper amb xinxetes?
—Que t'has pensat que viuràs en aquest pis tota la vida?
(The Taller, Londres)

The Majorca Sun and The Spanish Times

El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans

25 cèntims en tots els quioscos

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

Música per ràdio

Ja en altres ocasions hem parlat dels gèneres musicals més avinents per a l'emissió radiada, indicant com els petits conjunts instrumentals, i fins i tot els solistes, tenen dins dels estudis de les emissores un lloc assenyatíssim i que és llàstima que els organitzadors de les emissions no aprofitin aquestes condicions.

No és sols això, sinó que hi ha tota una literatura musical, augmentada darrerament amb autors de la música moderna que no sovinteja en els concerts i que amb la ràdio podria ésser més coneguda. Ens referim a les *suites* i *dipertimenti* clàssics i moderns i en general a tota aquesta música per a petits conjunts. També hi ha moltes obres que la majoria del públic només coneix en forma incompleta amb les reduccions de sextets que les interpreten per mitjà d'arranjaments no sempre prou fidels i que, essent a l'abast de molts oients, per això mateix són menyspreades per les grans orquestres en els concerts públics. És el cas, per a citar exemples, del *Peer Gynt* de Grieg, o de *L'Arlesienne* de Bizet, música bellíssima, d'un contingut melòdic que aviat resta a l'oida i que, com diem, es pot afirmar que no hi ha manera d'escoltar acuradament si no és per mitjà de discos.

Potser se'ns podrà dir que el públic, i més la diversitat tan heterogènia de radio-oients, en llur majoria, no li plau aquesta música i preferix un fragment de sarsuela. De totes formes, aquesta diversitat dels radio-oients fa suposar l'existència també d'una minoria amatent de la bona música, com hi ha el que espera l'emissió teatral o els ballables, a la qual també cal acontentar amb algunes emissions. Però concretant-nos a la nostra ciutat, hi ha un cas semblant amb l'esdevenint amb les audicions de la Banda Municipal, que han anat pujant de to fins arribar a formar programes sense cap concessió i només inspirats en un sentit depurat. I ha estat precisament quan aquest organisme ha cregut arribada la depuració de gust del seu auditori, quan aquest ja ha estat més nombros. Recordeu, si no, les audicions al bell mig de la Plaça de Catalunya a base de fragments d'òpera italiana finalitzades per una marxa, tenint com a únics oients un vol de passavolants distrets, i el progrés que suposa omplir tota una sala com la de Belles Arts d'un públic amatent.

Aquestes reflexions ens porten a enaltir l'emissió de diumenge darrer de Ràdio-Associació, i, com preveiem quan vàrem anunciar la direcció del Mestre Samper, en aquestes emissions s'ortament hi ha de tant en tant uns parèntesis de bon gust que fan decidir l'aficionat per l'emissió local sense haver de cercar amb el condensador altres programes de fora que estalviïn l'ensopi-

ment, per no dir del mal gust, dels d'act. Va començar a primera hora amb una sessió dedicada íntegrament a l'audició del cicle de cançons de Schumann, *Vida amorosa d'una dona*, que interpretà amb tota perfecció la cantatriu Pilar Ruff. Després vingué el concert a càrrec de l'orquestra de l'estació, augmentat el nombre habitual de professors i dirigida per Baltasar Samper, amb la cooperació del pianista nordamericà George Copeland. Aquest sol enunciat ja dona idea de l'esforç que suposa per a l'emissora la presentació d'un pianista d'anomenada a la nostra ciutat.

Els concerts pertanyen al gènere musical a què abans ens referíem en primer terme, ja que, principalment en els d'autors clàssics, no hi ha cap necessitat, i més si l'audició és feta en un estudi de condicions acústiques especials, de comptar amb una gran orquestra. Trenta o quaranta executants, i menys també, poden ésser suficients. En l'emissió de diumenge s'interpretaren els concerts en si bemoll de Mozart i en la menor de Schumann, ambdues obres ben conegudes pels habituals concurrents a les audicions simfòniques (precisament el darrer, la primavera passada, va ésser interpretat ací pel pianista Cortot amb l'Orquestra Casals). George Copeland interpretà també en un recital de piano, intercalat entre les anteriors obres, fragments de diversos autors, però aviat es pogué apreciar l'estil propi d'aquest intèrpret per a la música moderna, essent de remarcar la manera amb què va interpretar *La cathédrale engloutie*, de Debussy. En unes notes biogràfiques llegides abans de l'audició, ens poguérem assabentar de la importància artística d'aquest pianista, deixeble del gran Harold Bauer i que precisament ha dedicat molta de la seva activitat al seu país per a l'enregistrament de discos per a diverses companyies editores.

Tot plegat ens fa suposar que, empresa amb una certa bona fe, la tasca de divulgació musical trobaria l'ajuda del radio-oient, si es feia amb una certa mesura. Totes dues emissores locals tenen prou elements per a, sense sortir dels habituals executants, formar programes d'una certa selecció. Això no vol dir, però, que no sigui d'agrair l'esforç de Ràdio-Associació en presentar-nos un intèrpret que no era conegut del nostre públic. El que volem remarcar és que els mateixos elements que s'esmercen molt sovint per a oferir emissions d'un gust dubtós, es poden combinar per a donar una nota de selecció i educació musical, i això, que s'escau per l'antena arreu, ja vol dir quelcom en favor del lloc on l'emissió es dona.

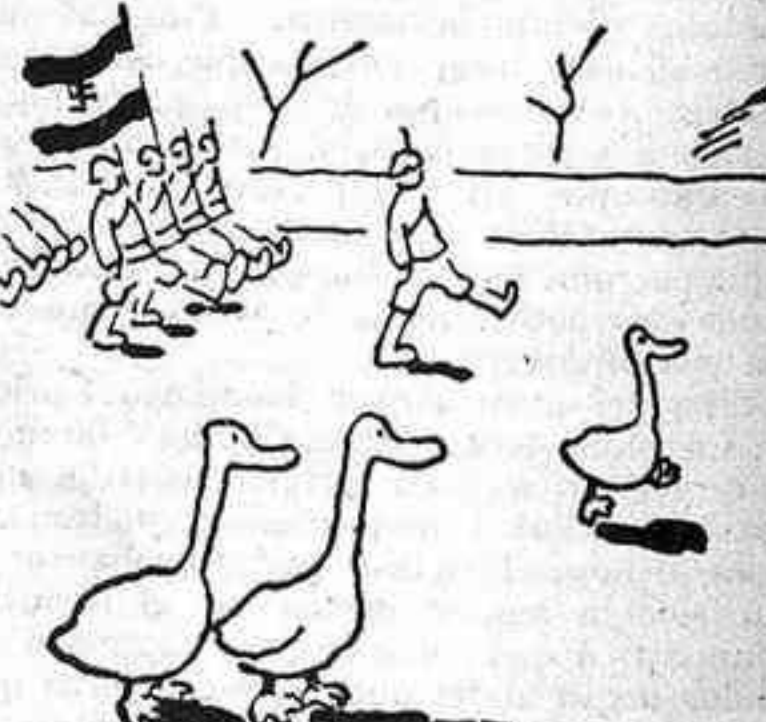
J. G.

CAMPANYA ELECTORAL

Passen tres setmanes tirant-se fang l'un a l'altre. I en surt un govern net.

(Nebelspaller)

OQUES ALEMANYES

—Mira aquesta ximpla que camina com un home!

(Gringoire, París)

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Viatge d'exploració donant la volta al món

Hemisferi Austral amb el cèlebre escriptor HENDRIK WILLEM VAN LOON

75.000 kilòmetres - 142 dies

Sortida 12 gener 1934 amb el súper paquebot s/s FRANCONIA de la Cunard Line

DEMANI OPUSCLES EXPLICATIUS

Agents Generals per Espanya de CUNARD LINE, NIPPON YUSEN KAISHA LINE

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg.: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 252

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; FERRO MANGANES I FERRO SILICI; SOCARRIMAT I SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS